ЗВІТ З ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ

ЦЕЙ ЗВІТ ЗАСВІДЧУЄ, ЩО ПРИКРПЛЕНА РОБОТА

Цинкаленко В.В. ФБС-218

БУЛА ПЕРЕВІРЕНА СЕРВІСОМ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ MY.PLAG.COM.UA І МАЄ:

СХОЖІСТЬ

8%

РИЗИК ПЛАГІАТУ

65%

ПЕРЕФРАЗУВАННЯ

1%

НЕПРАВИЛЬНІ ЦИТУВАННЯ

0%

Назва файлу: +Цинкаленко В.В. ФБС-218.docx

Файл перевірено: 2023-06-22

Звіт створено: 2023-06-22

Приватне акціонерне товариство
«Приватний вищий навчальний заклад
«Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій»

Кафедра міжнародних відносин, управління та адміністрування
(www.zieit.edu.ua)

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА (library.econom.zp.ua)
Зав.кафедрою _____
д. е. н. доц. Д.П. Михайлик

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

АНАЛІЗ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА НА ПІДСТАВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Виконала:
студентка гр. ФБС-218 _____ В.В.Цинкаленко

Науковий керівник
к.е.н. доцент _____ В.О.Гнеушева

Запоріжжя

2023p.

ПРАТ «ПВНЗ (library.econom.zp.ua) «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ (www.zieit.edu.ua) ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра (77.93.36.128) __міжнародних відносин, управлінні та адміністрування_

(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

д.е.н., доц. Михайлик Д.П.

(Науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (dspace.onu.edu.ua)

__.__.____ р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙН УБАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

Студенту гр.ФБС-218, спеціальності__072 Фінанси, банківська справа та страхування

Цинкаленко Вікторії Вікторівні

1.Тема:__Аналіз майна підприємства на підставі фінансової звітності

затверджена наказом по інституту № _____ від ____.___._____ р.

2. Термін здачі студентом закінченої роботи: ____.____. _____ р.

3. Перелік питань, що підлягають розробці

1. (77.93.36.128) Розглянути теоретичні аспекти аналізу майна підприємства. 2. Дослідити економічну сутність і структура майна підприємства.

3. Вивчити інформаційні джерела аналізу майна підприємства.

4. Вивчити методи аналізу майна підприємства

5. Провести аналіз наявності, складу та джерел формування майна ПАТ «Карлсберг Україна».

6. Зробити оцінку ефективності використання необоротних та оборотних активів підприємства

7. Намітити шляхи підвищення ефективності використання майна ПАТ

«Карлсберг Україна».

4. Календарний графік підготовки кваліфікаційної роботи

№ етапу	Зміст	Терміни виконання	Готовність по графіку%, підпис керівника	Підпис керівника про повну готовність етапу, дата
1	Збір практичного матеріалу за темою кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи	16.01.23-11.02.23		
2	І атестація І розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи	27.02.23-31.03.23		
3	ІІ атестація ІІ розділ (library.econom.zp.ua) кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи	24.04.23-28.04.23		
4	ІІІ атестація ІІІ розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи, висновки та рекомендації, додатки, реферат (library.econom.zp.ua)	22.05.23-26.05.23		
5	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи на оригінальність	15.05.23-12.06.23		
6	Доопрацювання кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи, підготовка презентації, отримання відгуку керівника і рецензії	29.05.23-12.06.23		
7	Попередній захист кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи	12.06.23-18.06.23		
8	Подача кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи на кафедру	за 3 дні до захисту		
9	Захист кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи	19.06.23-24.06.23		

Дата видачі завдання: ___.___._____ р.

Керівник кваліфікаційної
бакалаврської роботи _____ Гнєушева В.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання отримав до виконання _____ Цинкаленко В.В.
(підпис студента) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 87 сторінок, 9 таблиць, 10 рисунків, 54 бібліографічних посилань, 8 додатків

Метою роботи є розробка теоретичних, методичних положень і практичних рекомендацій щодо аналізу ефективності використання майна підприємства, а також пошуку напрямів її підвищення.

Об'єктом дослідження є процес вивчення ефективності використання майна підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних методів і прийомів аналізу ефективності використання майна підприємства.

В кваліфікаційцній бакалаврській роботі розглянуто теоретичні аспекти аналізу майна підприємства, досліджено економічна сутність і структура майна підприємства., вивчено інформаційні джерела аналізу майна підприємства та методи аналізу майна підприємства (elib.lntu.edu.ua); (elib.lntu.edu.ua) проведено аналіз наявності, складу та джерел формування майна ПАТ «Карлсберг УКраїна»; зроблено оцінку ефективності використання необоротних та оборотних активів підприємства; намічено шляхи підвищення ефективності використання майна ПАТ «Карлсберг УКраїна».

АКТИВИ, АМОРТИЗАЦІЯ, ЗНОС, НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, ОБОРОТНІ АКТИВИ, ОБОРОТНІСТЬ, ОНОВЛЕННЯ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, СТРУКТУРА, ФОНОДВІДДАЧА, ФІНАНСОВИЙ ЦИКЛ

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА 6

1.1 Економічна сутність і структура майна підприємства. 6

1.2 Інформаційні джерела аналізу майна підприємства 11

1.3 Методи аналізу майна підприємства (elib.lntu.edu.ua) 18

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МАЙНА ПАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» 42

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства 42

2.2 Аналіз складу та структури майна підприємства 48

2.3 Аналіз ефективності використання основних (www.lef.lviv.ua) засобів 54

2.4 Аналіз ефективності використання оборотних коштів 56

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ МАЙНА ПАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» 60

3.1 Шляхи підвищення ефективного використання основних фондів підприємства (www.lef.lviv.ua) 60

3.2 Шляхи підвищення ефективного використання оборотних фондів підприємства 71

ВИСНОВКИ 78

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ 82

ДОДАТКИ 87

ВСТУП

Здійснення господарсько-фінансової діяльності підприємством є можливим за умови наявності у нього різноманітних видів майна і активів. Сучасні умови управління підприємством висувають підвищені вимоги до управління та фінансування активів. Це пов'язано з тим, що конкурентоспроможність підприємства, тактичні і стратегічні перспективи його розвитку залежать від ефективного використання майна. В умовах постійної нестачі фінансових ресурсів, банкрутства та ліквідації великої кількості підприємств доволі гостро постає проблема найраціональнішого і більш дієвого застосування активів підприємства і знаходження напрямів покращення ефективності даного процесу.

Головні питання аналізу майна підприємства, а також пошук шляхів підвищення ефективності його використання досліджували представники зарубіжної та вітчизняної економічної науки.

Значний внесок у дослідження зазначеної проблематики зробили такі науковці: Багацька, Берест, Грабовецький, Ізмайлова, Кононенко, МАханько, Лучко, Марусяк, Подольська, Яриш та ін.

Метою роботи є розробка теоретичних, методичних положень і практичних рекомендацій щодо аналізу ефективності використання майна підприємства, а також пошуку напрямів її підвищення.

В кваліфікаційній бакалаврській роботі розглянуто, досліджено економічна сутність і структура майна підприємства, вивчено; проведено аналіз наявності, складу та джерел формування зроблено оцінку ефективності використання; намічено шляхи підвищення ефективності використання

Завдання роботи:

- розглянути теоретичні теоретичні аспекти аналізу майна підприємства;
- дослідити економічну сутність і структура майна підприємства;
- вивчити інформаційні джерела аналізу майна підприємства;
- вивчити методи аналізу майна підприємства;

- (core.ac.uk) провести аналіз наявності, складу та джерел формування майна ПАТ «Карлсберг Україна»;

- зробити оцінку ефективності використання необоротних та оборотних активів підприємства;

- намітити шляхи підвищення ефективності використання майна ПАТ «Карлсберг Україна».

Об'єктом дослідження є процес (core.ac.uk) вивчення ефективності використання майна підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних методів і прийомів аналізу ефективності використання майна підприємства.

Джерелами слугували наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, нормативно-правові акти, фінансова звітність ПАТ «Карлсберг Україна».

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність і структура майна підприємства.

З метою здійснення господарської діяльності кожне підприємство мусить мати майно, котре належить йому на правах власності чи володіння. Усе майно, яке належить підприємству і яке відображено в його балансі, називається його активами.

Активи – це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Активи підприємства мають ряд специфічних ознак [17]:

– активами є економічні ресурси підприємства у різних видах, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності;

– активами є майнові цінності підприємства, що формуються за рахунок інвестованого у них капіталу. Капітал, що вкладається у бізнес, матеріалізується у формі активів підприємства;

– активи є майновими цінностями, що мають детерміновану вартість. Дана характеристика безпосередньо пов'язана з їх визнанням як об'єкту бухгалтерського обліку. Тобто, активи можна розглядати не просто як певну цінність для підприємства, а як вартість, яку можна виміряти. При цьому оцінка різних видів активів здійснюється за різними методами, дозволеними законодавчо і регламентується відповідними НП(С)БО;

– до активів відносяться тільки ті економічні ресурси, які повністю контролюються підприємством;

– як економічний ресурс, що використовується в господарській діяльності, активи характеризуються відповідною продуктивністю. Носієм даної сутнісної характеристики виступає як сукупний комплекс використовуваних активів, так і окремі їх види і, в першу чергу, основні засоби;

– активи є економічним ресурсом, що генерує дохід. Здатність приносити дохід в процесі операційної чи інвестиційної діяльності є однією з найважливіших характеристик активів підприємства;

– активи підприємства, які використовуються у господарській діяльності, знаходяться в процесі постійного обороту;

– активи є носієм фактору ризику. Ризик є найважливішою характеристикою всіх форм використання активів в господарській діяльності підприємства;

– господарське використання активів тісно пов'язане з фактором часу;

– майнові цінності, що формуються у складі активів, пов'язані з фактором ліквідності. Під ліквідністю активів розуміють їх здатність бути швидко конвертованими у грошову форму за своєю реальною ринковою вартістю. Ця характеристика активів забезпечує можливість швидкої їх реструктуризації при настанні критичних економічних та інших умов їх використання у сформованих видах. Різні види активів мають різну ліквідність, яка виступає важливою об'єктивною характеристикою всіх видів активів.

Для забезпечення ефективної діяльності підприємства в майбутньому, процес формування його активів повинен носити цілеспрямований характер. Основною метою формування активів підприємства є виявлення та задоволення потреб в окремих їх видах для забезпечення операційного процесу, а також оптимізація їх складу для забезпечення умов ефективної господарської діяльності.

З врахуванням цієї мети, процес формування активів підприємства відбувається на основі наступних принципів (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні принципи формування активів підприємства (essuir.sumdu.edu.ua) [26]

Активи підприємства класифікуються за різними ознаками (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація активів підприємства [53]

Класифікаційна ознака	Види активів
За характером участі в господарському процесі (core.ac.uk) та швидкості обороту	– необоротні; – оборотні
Залежно від строків обслуговування діяльності підприємства	– короткострокові; – довгострокові
Залежно від характеру форми володіння активами	– власні активи; – орендовані активи
Залежно від рівня ліквідності (essuir.sumdu.edu.ua)	– абсолютноліквідні; – високоліквідні; – середньоліквідні;

	– низьколіквідні; – неліквідні
За характером обслуговування окремих видів діяльності	– операційні; – інвестиційні
За характером фінансових джерел формування активів (core.ac.uk)	– валові активи; – чисті активи

Відповідно до ознак, зазначених в таблиці 1.1, активи розподіляються наступним чином [53]:

– за характером участі в господарському процесі та швидкості обороту:

1) необоротні активи: основні засоби, незавершені капітальні інвестиції, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, інвестиційна нерухомість, довгострокові біологічні активи, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи;

2) оборотні активи: запаси, поточні біологічні активи, витрати майбутніх періодів, дебіторська заборгованість; гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, інші оборотні активи;

- залежно від строків обслуговування діяльності підприємства: короткострокові та довгострокові;

– залежно від характеру володіння активами:

1) власні активи: до них належать активи підприємства, які постійно перебувають у його володінні і відображаються в балансі;

2) орендовані активи, які тимчасово перебувають у володінні підприємства відповідно до укладених угод оренди (лізингу);

– залежно від рівня ліквідності:

1) абсолютно ліквідні активи – характеризують майнові цінності підприємства, які не потребують реалізації і представляють собою готові засоби платежу;

2) високоліквідні активи – характеризують групу майнових цінностей підприємства, яка швидко може бути перетворена в грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості з метою своєчасного забезпечення платежів по поточним фінансовим зобов'язанням;

3) середньоліквідні активи – характеризують групу майнових цінностей підприємства, які можуть бути перетворені в грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості в строк від одного до шести місяців;

4) низьколіквідні активи – представляють групу майнових цінностей підприємства, які можуть бути перетворені в грошову форму без втрати своєї поточної ринкової вартості протягом тривалого періоду часу;

5) неліквідні активи – характеризують відображені в балансі окремі види майнових цінностей підприємства, які не можуть бути реалізовані самостійно (вони можуть бути продані лише в складі цілісного майнового комплексу);

– залежно від характеру обслуговування:

1) операційні активи: що безпосередньо використовуються в комерційно-виробничій діяльності підприємства з метою отримання операційного прибутку;

2) інвестиційні активи: сукупність майнових цінностей підприємства, пов'язаних із здійсненням його інвестиційної діяльності. До складу інвестиційних активів включають: незавершені капітальні інвестиції; довгострокові фінансові інвестиції, поточні фінансові інвестиції.

– залежно від характеру фінансових джерел формування активів:

1) валові активи: сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих за рахунок власних і залучених коштів;

2) чисті активи: сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих виключно за рахунок власних коштів. Вартість чистих активів визначається за формулою [54]:

$$ЧА= А-ЗК \quad (1.1)$$

де ЧА вартість чистих активів;

А – загальна сума активів підприємства;

ЗК – загальна сума запозичених коштів.

В процесі формування та використання активів підприємства необхідно вирішувати наступні задачі:

– формування необхідного обсягу і складу активів для забезпечення стабільних темпів економічного розвитку;

– забезпечення максимальної доходності (рентабельності) активів з урахуванням можливого ступеня фінансового ризику;

– забезпечення мінімізації фінансового ризику використання активів з урахуванням певного рівня їх доходності (рентабельності);

– забезпечення постійної платоспроможності підприємства за рахунок підтримання достатнього рівня ліквідності активів;

– оптимізація обороту активів.

1.2 Інформаційні джерела аналізу майна підприємства

Стабільність фінансового стану підприємства залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна та джерела його утворення, а також причини їх зміни. Особлива увага при цьому приділяється вивченню причин, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства.

Основними джерелами інформації для аналізу формування капіталу підприємства є [39]:

1) нормативно-правова інформація:

- Цивільний Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV (Глава 8. Підприємницькі товариства, Книга третя. Права власності та інші речові права);
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»;
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Примітки до фінансової звітності»;

2) планова:
- бізнес-план підприємства;
- обґрунтування інвестиційних проектів;

3) звітна фінансова:
- баланс (ф. 1);
- примітки до фінансової звітності (ф. 5);

4) звітна статистична:
- Звіт про залишки і використання палива та пально-мастильних матеріалів 4-МТП (місячна);
- Звіт про залишки, надходження і витрати дорогоцінних металів, які містяться у приладах, устаткуванні та інших виробах (4-дм);
- Звіт про наявність обчислювальної техніки - 2-інф (річна);
- звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос) за 200_ рік - 11-03 (річна);
- Звіт про продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі - 1-опт (квартальна);
- Звіт про продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі за 200_ рік - 1-опт;
- Звіт про продаж та запаси товарів у торговій мережі і мережі ресторанного господарства - 3-торг.

5) облікова: регістри за рахунками класу 1 «Необоротні активи», класу 2 «Запаси», класу 3 «Грошові кошти, розрахунки та інші активи»;

6) інша:
- інвентаризаційні описи;

- акти про оцінку майна і майнових прав тощо.

Основою інформаційного забезпечення при аналізі майна підприємства є бухгалтерський баланс, який являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану фірми на певну дату. Баланс дозволяє зробити оцінку найсуттєвіших ознак фірми. Саму процедуру оцінок прийнято називати читанням балансу. Вміння читати баланс - важлива професійна характеристика фінансиста, яка надає йому можливість складати прогнозні баланси й управляти найважливішими фінансовими параметрами фірми. До того ж, вміння читати фінансові звіти допомагає фінансовому аналітику скласти правильну думку про фінансовий стан і операційну діяльність інших компаній. Баланс - звіт про фінансовий та майновий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий та майновий стан підприємства на звітну дату.

Загальна вартість майна підприємства дорівнює валюті балансу (ф. № 1, р. 1300 або 1900).

Підсумок I розділу активу несе інформацію про сукупну вартість необоротних активів у складі: нематеріальних активів (р. 1000), незавершених капітальних інвестицій (р. 1005), основних засобів (р. 1010), довгострокових фінансових інвестицій (р. 1020) та ін.

Інформацію про вартість оборотних активів наведено у розділі II активу балансу: сукупна вартість (р. 1195), запаси (р. 1100), дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (р. 1125) та за розрахунками (р.р. 1130 - 1136), поточні фінансові інвестиції (р. 1160), грошові кошти та їх еквіваленти (р. 1165), витрати майбутніх періодів (р. 1170).

Інформація про необоротні активи та групи вибуття підприємства наведена у розділі IV.

Ціль аналізу майна підприємства - дослідження абсолютних і відносних змін статей активу балансу за певний період, відстеження тенденцій їх змін та визначення джерел їх фінансування.

Задачі аналізу майна підприємства [33]:

- дослідження складу, динаміки і структури майна підприємства;
- аналіз стану майна підприємства;
- оцінка складу і джерел утворення майна підприємства;
- визначення ефективності фінансування і використання майна підприємства.

Ознаками «доброго» балансу щодо підвищення ефективності можна вважати наступні [53]:

- наявність власного оборотного капіталу;
- відсутність різких змін в окремих статтях балансу;
- перевищення власного капіталу над зобов’язаннями і збільшення темпів його зростання проти темпів зростання зобов'язань;
- дебіторська заборгованість на рівні розмірів кредиторської, приблизно однакові темпи приросту дебіторської і кредиторської заборгованості;
- перевищення темпів приросту всіх активів над темпами приросту необоротних активів;
- відсутність «хворих» статей (збитки, протермінована заборгованість).

В процесі аналізу показників фінансової звітності підприємства за балансом слід враховувати, що окремі із них не відповідають реальній оцінці майна. Це виникає із наступних причин [27]:

1. Інфляційні процеси збільшують номінальну вартість окремих видів активів.

2. Відображена в балансі залишкова вартість окремих видів активів залежить від облікової політики підприємства.

3. Балансова (залишкова) вартість основних засобів залежить від вибраного підприємством методу нарахування амортизації.

4. Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів відображається у балансі тільки в частині тих об’єктів, що належать підприємству, знаходяться на складі і не використовуються при здійсненні технологічного процесу.

5. Сумнівний борг за поточною дебіторською заборгованістю, щодо якої існує невпевненість в її погашенні боржниками, в балансі підприємства не відображається.

6. Запаси (виробничі запаси, готова продукція, товари), оцінені в балансі за фактичною собівартістю (купівельною вартістю), що не відповідає їх реальній оцінці на звітний період.

7. Підприємство може використовувати для господарської діяльності активи, які йому не належать, але знаходяться у нього на правах оренди, відповідального зберігання тощо. Ці активи обліковуються окремо на позабалансових рахунках.

8. Відображення відстрочених податкових активів і зобов’язань при оподаткуванні прибутку збільшує валюту балансу без забезпечення її відповідними майновими ресурсами.

9. При наявності у підприємства непокритого збитку, неоплаченого і вилученого капіталу показники власного капіталу за балансом підприємства не відповідають їх фактичному розміру.

Отже, інформація окремих рядків балансу підприємства для оцінки реального стану його активів і зобов'язань в процесі здійснення фінансового аналізу мас бути трансформована за наступною методикою [53]:

1. На суму відстрочених податкових активів зменшити активи підприємства і відповідно зменшити нерозподілений прибуток (збільшити непокритий збиток).

2. На суму відстрочених податкових зобов’язань зменшити довгострокові зобов’язання підприємства та збільшити нерозподілений прибуток (зменшити непокритий збиток).

3. За наявності у підприємства непокритого збитку, неоплаченого і вилученого капіталу на їх суми необхідно послідовно зменшити відповідно резервний, інший додатковий, додатковий, пайовий та статутний капітал.

4. Перевищення фактичних обсягів капітальних інвестицій над сумою амортизації майна та інших спеціальних внутрішніх та зовнішніх джерел, включаючи їх залишки, а також приріст оборотних активів в межах визначеного нормативу відображають шляхом зменшення нерозподіленого прибутку та збільшення іншого додаткового капіталу.

У ході проведення оцінки фінансового стану, як правило, складається агрегований аналітичний баланс, який можна одержати шляхом об'єднання (групування) однорідних статей.

При агрегуванні статей балансу використовують різні види групувань залежно від мети аналізу та його напрямів.

Так, форма No1 в укрупненому вигляді може бути представлена із п'яти основних аналітичних блоків. Два блоки перебувають в активах підприємства, а три – у пасивах (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Схема побудови агрегованого аналітичного балансу [25]

Актив	Пасив
I. Необоротні активи (НА) Ф. 1 ст. 1095 В тому числі: Нематеріальні активи Основні засоби Довгострокові фінансові інвестиції	I. Власний капітал (ВК) Ф. 1 ст. 1495 В тому числі: Зареєстрований капітал Додатковий капітал Резервний капітал Нерозподілений прибуток

II. Оборотні активи (ОА) Ф. 1. ст. 1195 В тому числі: Запаси і витрати Дебіторська заборгованість Грошові кошти та їх еквіваленти	II. Довгострокові зобов'язання (ДЗ) Ф. 1. ст. 1595 В тому числі: Довгострокові кредити банків
	III. Короткострокові (поточні) зобов'язання (ПЗ) Ф. 1 ст. 1695 В тому числі: Короткострокові кредити банків
Баланс (ir.stu.cn.ua)	Баланс

Таблиця 1.3

Групування статей балансу для аналізу майна підприємства та джерел його фінансування [38]

Статті балансу	Код рядка балансу
1. Майно разом	1300
2. Необоротні активи (5fan.ru)	1095
2.1. Залишкова вартість основних фондів	1010
3. Оборотні активи	1195
3.1. Запаси	1100
3.2. Грошові кошти та розрахунки	1160+1165+1125+1130+1135+1140+ +1155 +1170
3.2.1. Кошти в розрахунках	1125+1130+1135+1140+1155+1170
3.2.2. (5fan.ru) Грошові кошти та їх еквіваленти	1160+1165
1. Капітал разом	1900

2. Власний капітал	1495
2.1. Пайовий капітал	1400
2.2. Додатковий капітал	1410
2.3. Резервний капітал	1415
2.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420
3. Позиковий капітал	1595+1695
3.1. Довгострокові зобов'язання	1595
3.2. Поточні зобов'язання	1695
3.2.1. Короткострокові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (learn.ztu.edu.ua)	1600+1610
3.2.2. Кредиторська заборгованість	1615+1620+1625+1630+1635+1660 +1690

При аналізі агрегованого балансу звертають увагу на такі основні моменти:

1) співвідношення необоротних і оборотних активів (оцінка залежить від галузевої приналежності підприємства: для промислового підприємства прогресивною є «важка» структура балансу, для торгівельних – «мобільна»);

2) структура необоротних активів у промислових підприємств переважно має бути представлена основними засобами;

3) в оборотних активах близько 80 % має припадати на товарно-матеріальні запаси і дебіторську заборгованість;

4) наявність робочого і власного оборотного капіталу. У фінансово нестійких підприємств власний оборотний капітал і робочий капітал мають від'ємне значення.

1.3 Методи аналізу майна підприємства

Активи мають визначатись і відображатись у балансі в грошовому виразі з використанням певної бази оцінки. Основою оцінки є історична собівартість, яка як правило, комбінується з іншими оцінками.

В ході аналізу майна підприємства вивчається і дається оцінка:

– змінам, що відбулись в складі та структурі майна;

– співвідношенню необоротних та оборотних активів;

– темпам приросту реальних активів;

– змінам у складі та структурі основних фондів та нематеріальних активів;

– динаміки запасів, дебіторської заборгованості, грошей та їх еквівалентів.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів в активи. У процесі функціонування підприємства величина активів та їх структура постійно змінюються. Аналіз динаміки складу і структури майна дозволяє встановити розмір абсолютного і відносного приросту або зменшення всього майна підприємства та окремих його видів. Зміна структури майна створює певні можливості для основної виробничої та фінансової діяльності і впливає на оборотність сукупних активів. Характеристику про якісні зміни в структурі майна та його джерел можна отримати за допомогою вертикального та горизонтального аналізу балансу.

Вертикальний аналіз показує структуру майна підприємства та його джерел. Як правило, показники структури розраховуються у відсотках до валюти балансу. Відносні показники певною мірою згладжують негативний вплив інфляційних процесів, які істотно утруднюють зіставлення абсолютних показників у динаміці.

Горизонтальний аналіз звітності полягає в побудові однієї чи кількох аналітичних таблиць, в яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами зростання (зниження).

Слід зауважити, що в умовах інфляції цінність результатів горизонтального аналізу знижується.

На практиці нерідко об'єднують горизонтальний і вертикальний аналізи, тобто будують аналітичні таблиці, котрі характеризують як структуру майна підприємства та їхніх джерел, так і динаміку окремих його показників.

Необхідно також порівняти за даними балансу розмір зміни необоротних (іммобілізованих) активів з оборотними. Якщо темп приросту оборотних активів вищий, ніж необоротних коштів, це означає, що на підприємстві існує тенденція прискорення оборотності всієї сукупності активів підприємства.

Структура вартості майна дає загальне уявлення про фінансовий стан підприємства. Вона показує частку кожного елемента в активах і співвідношення позикових і власних коштів підприємства в пасивах. У структурі вартості майна відображається специфіка діяльності кожного підприємства.

Найбільш загальну структуру активів характеризує коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (Ко/н) [53]:

$$К_{о/н} = \frac{ОА}{НА} \qquad (1.2)$$

де ОА – сума оборотних активів підприємства,

НА – сума необоротних активів підприємства.

Перевищення питомої ваги оборотних активів вказує на досить мобільну структуру активів, що сприяє прискоренню оборотності коштів підприємства. Якщо частка необоротних активів у структурі активів висока (перевищує 40 – 50%) – підприємство має «важку» структуру активів, що

свідчить про значні постійні витрати й високу чутливість прибутку до зміни доходу від реалізації продукції.

Від того, наскільки оптимальне співвідношення основного та оборотного капіталу, скільки коштів вкладено в запаси матеріалів, а скільки їх у грошовій формі, значною мірою залежить фінансовий результат діяльності.

Співвідношення основних і оборотних активів визначається галузевими особливостями, рівнем автоматизації виробництва, політикою керівництва підприємства стосовно капіталовкладень, та конкретними умовами роботи підприємства.

Важливим показником структури активів підприємства є коефіцієнт майна виробничого призначення (Кмв), який розраховується за формулою [53]:

$$К_{мв} = \frac{ОВФ+НКІ+ВЗ+НВ}{А} \quad (1.3)$$

де ОВФ – вартість основних виробничих фондів підприємства;

НКІ – вартість незавершених капітальних інвестицій;

ВЗ – вартість виробничих запасів;

НВ – вартість незавершеного виробництва;

А – активи.

Нормальне значення цього показника для промислових підприємств ≥ 0,5. Збільшення активів виробничого призначення на кінець аналізованого періоду свідчить про підвищення виробничих можливостей, зростання виробничого потенціалу. У разі зниження цього показника нижче критичних розмірів необхідне поповнення власного капіталу, або залучення довгострокових позикових коштів для збільшення майна виробничого призначення.

Ще одним показником, що відображає рівень виробничого потенціалу підприємства є коефіцієнт реальної вартості майна (Крем), який визначається за даними приміток до фінансової звітності і балансу за формулою [53]:

$$К_{рвм} = \frac{ОВФ+С+МШП+НВ}{А} \quad (1.4)$$

де С – сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі:

МШП – малоцінні та швидкозношувані предмети.

Нормальне значення цього показника для промислових підприємств ≥0,5.

Цей показник визначає рівень виробничого потенціалу підприємства, забезпеченість виробничого процесу засобами виробництва.

Після загальної оцінки динаміки складу і структури активів підприємства необхідно детально вивчити стан, рух і причини зміни кожного виду майна. В ході аналізу майна необхідно з'ясувати, які зміни відбулися у вартості окремих складових необоротних та оборотних активів, виявити фактори, що вплинули на ці зміни.

Показники майнового стану підприємства характеризують стан і структуру активів підприємства у сукупності з джерелами їх покриття.

Важливим показником такої спрямованості є індекс постійного активу (Кпа), що показує частку необоротних активів у джерелах власних коштів за балансом [53]:

$$К_{ПА} = \frac{НА}{ВК} \quad (1.5)$$

Бажаною для підприємства є тенденція до зменшення цього показника.

Зростання основних засобів може свідчити про розширення виробничого потенціалу підприємства і бути результатом введення в експлуатацію нових об'єктів з метою розширення виробництва, але з іншого боку вартість основних засобів може зрости в результаті проведеної переоцінки.

Аналізуючи структуру необоротних активів підприємства необхідно мати на увазі, що для підприємства реального сектору прийнятним є суттєве переважання в структурі необоротних активів питомої ваги основних засобів як основи здійснення операційної діяльності.

Матеріально-технічна основа процесу виробництва на будь-якому підприємстві – це основні виробничі засоби.

Завданнями аналізу наявності, стану та ефективності використання основних засобів є:

– визначити забезпеченість підприємства та його структурних підрозділів основними засобами, відповідність їх складу, структури та технічного рівня виробничій потребі;

– оцінити технічний стан і віковий склад основних засобів, зокрема їх активної частини;

– надати характеристику руху основних засобів підприємства;

– визначити рівень ефективності використання основних засобів за узагальнюючими показниками та вплив факторів на зміну цих показників;

– виявити резерви підвищення фондовіддачі та шляхи їх мобілізації, збільшення обсягу продукції та прибутку за рахунок поліпшення використання основних засобів.

Аналіз розпочинають, як правило, з оцінки змін у наявності основних засобів на кінець звітного періоду порівняно з початком та визначення темпів зростання.

Наступним етапом аналізу є дослідження змін, які відбулися в структурі основних засобів.

Під структурою основних засобів розуміють співвідношення окремих груп основних виробничих засобів.

У різних галузях економіки структура основних виробничих засобів є різною. Вона визначається специфікою галузі і відображає виробничо-технічні особливості підприємства, пов'язані з особливостями

спеціалізації, кооперування, комбінування, формами і методами організації виробництва.

Аналіз змін структури основних засобів проводиться методом порівняння питомої ваги кожної групи основних засобів до їх загальної вартості на кінець звітного періоду з аналогічними показниками на початок періоду.

Особливу увагу слід приділити дослідженню й оцінці активної частини основних засобів, оскільки саме ці засоби характеризують виробничі можливості підприємства.

До активної частини основних засобів, як правило, відносять машини й устаткування (силові і робочі машини та устаткування, вимірювальні й регулюючі прилади і пристрої, лабораторне устаткування, обчислювальну техніку, яка використовується в автоматизованих системах управління технологічними процесами, інші машини й устаткування), а також транспортні засоби. До пасивної частини – будівлі і споруди. Але в таких галузях, як нафтовидобувна, газова, електроенергетична, споруди включають до активної частини.

Зростання питомої ваги активної частини основних засобів вважається прогресивною тенденцією, що позитивно впливає на підвищення ефективності використання засобів, збільшення виробничої потужності.

На підприємстві з метою вивчення стану основних засобів обчислюються такі коефіцієнти:

– коефіцієнт зносу характеризує частку вартості засобів, що перенесена на новостворениим: продукт. Це співвідношення суми зносу основних фондів до їх початкової (первісної) вартості на кінець року;

– коефіцієнти придатності, який характеризує відповідно частку незношеної частини основних засобів.

Ці показники обчислюються на початок і на кінець періоду. Збільшення коефіцієнта зносу означає погіршення стану основних засобів.

Що менша величина коефіцієнта зношеності і більша величина коефіцієнта придатності, то кращий технічний стан основних засобів.

Збільшення фізичного зносу основних засобів характеризує нецільове використання амортизаційних відрахувань на підприємстві, збитковість господарювання, наміри власників зменшити виробничу потужність або припинити діяльність.

Для оцінки інтенсивності накопичення зносу (амортизації) основних засобів використовують показник середньої норми амортизації, що обчислюється як відношення суми амортизаційних відрахувань за рік до первісної вартості основних засобів. Цей показник розраховується за роками і порівнюється з показником інших підприємств і стандартним значенням.

Для характеристики руху основних засобів використовують показники оновлення, вибуття і приросту основних засобів, які виступають загальною характеристикою інтенсивності цього процесу.

Коефіцієнт оновлення характеризує частку нових основних засобів (введених у дію або повністю реконструйованих) у загальному їх обсязі на кінець року:

Загальний коефіцієнт вибуття характеризує інтенсивність вибуття основних засобів, зокрема зношених, що вибули зі сфери виробництва, і визначається як співвідношення засобів, що вибули протягом аналізованого періоду до їх загальної вартості на початок року:

Коефіцієнт приросту основних засобів розраховується як відношення абсолютного приросту вартості основних фондів за аналізований період до їх вартості на початок періоду.

Позитивною ситуацією в діяльності підприємств є, коли вартість уведених в дію основних засобів перевищує вартість вибулих основних засобів, тобто коефіцієнт приросту має позитивне значення.

Визначивши вищеперелічені показники за два суміжні періоди, оцінюють їх динаміку в цілому і за групами основних засобів та роблять висновки про загальну тенденцію і інтенсивність їх руху.

Характеристика та порядок розрахунку показників майнового стану наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Характеристика та порядок розрахунку показників майнового стану [53]

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення
1	2	3
Коефіцієнт зносу	Середньорічна вартість зносу / Середньорічна вартість основних засобів (первісна)	<0,5
Коефіцієнт придатності	1 – коефіцієнт зносу	>0,5
Коефіцієнт середньої норми амортизації	Сума амортизаційних відрахувань за рік / Первісна вартість основних засобів	В залежності від обраної амортизаційної політики
Коефіцієнт оновлення (eir.zntu.edu.ua)	Вартість введених основних засобів / Вартість основних засобів на кінець періоду (первісна)	збільшення
Коефіцієнт вибуття основних засобів	Вартість виведених основних засобів / Вартість основних засобів на початок періоду (первісна)	Зменшення
Коефіцієнт приросту основних засобів	Вартість введених – вартість виведених основних засобів / Середньорічна вартість основних засобів	>0

	(первісна)	
Фондовіддача	Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг Середнє значення вартості основних засобів	збільшення

Продовження табл. 1.3

1	2	3
Фондомісткість	Середнє значення вартості основних засобів Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	зменшення
Фондоозброєність	Середньорічна вартість основних виробничих засобів Середньоспискова чисельність робітників (eir.zntu.edu.ua)	збільшення

Для узагальненої характеристики ефективності використання основних засобів служать показники: фондовіддачі, фондомісткісті, фондоозброєності.

Узагальнюючим показником використання основних засобів є фондовіддача (ФВ), тобто відношення обсягу продукції за період, що аналізується, до середньої за період вартості основних засобів [53].

$$ФВ = \frac{ЧД}{ОЗ} \qquad (1.6)$$

де ЧД – (eir.zntu.edu.ua) чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг;

$\overline{ОЗ}$ – середнє значення вартості основних засобів за аналізований період.

Показник, зворотний фондовіддачі – фондомісткість (Фм), яка розраховується за формулами [53]:

$$Фм = \frac{1}{ФВ} \text{ або } Фм = \frac{\overline{ОЗ}}{ЧД} \quad (1.7)$$

Перевагою показника фондомісткості є те, що його чисельник може бути розкладений на складові за окремими цехами та групами устаткування. Це дасть змогу встановити вплив на нього використання техніки на кожній виробничій дільниці.

На рівень фондовіддачі (фондомісткості) у вартісному виразі впливають такі фактори [48]:

– рівень цін на продукцію;

– структура ціни та її зміни внаслідок асортиментних змін;

– оцінка основних виробничих засобів;

– структура засобів;

– технічний їх рівень та стан;

– інтенсивність використання.

Для визначення впливу змін у структурі та асортименті продукції на динаміку фондовіддачі зіставляють динаміку обсягів виробництва та динаміку показників фондовіддачі, розрахованих на базі валової (або чистої) продукції в порівнюваних цінах.

Рівень фондоозброєності прані визначають за співвідношенням середньорічної вартості основних виробничих засобів і середньоспискової чисельності робітників.

Між показниками віддачею основних засобів і фондоозброєністю продуктивності праці існує детермінований зв'язок у вигляді залежності [53]:

$$ФВ = \frac{ВП}{ОФ} = \frac{ВПр}{Ч} : \frac{ОФ}{Ч} = \frac{ПП}{ФО} \quad (1.8)$$

де ВПр – валова продукція за порівняльними цінами тис. грн.;

ОФ – середьорічна вартість основних засобів, тис. грн.;

Ч – кількість робітників у найбільшій зміні, чол.;

ПП – продуктивність праці, грн./чол.;

ФО – фондоозброєність праці, грн./чол.

Оборотні активи беруть одноразову участь у виробничому процесі, кардинально змінюючи при цьому свою натурально-речову форму. Водночас вартість оборотних активів повністю переноситься на новостворений продукт. Згідно з НС(П)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» під оборотними активами слід розуміти гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

До оборотних активів відносять наступні [52]:

– запаси;

– поточні біологічні активи;

– дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги;

– дебіторська заборгованість за розрахунками;

– інша поточна дебіторська заборгованість;

– поточні фінансові інвестиції;

– гроші та їх еквіваленти;

– витрати майбутніх періодів;

– інші оборотні активи.

Необхідно зазначити, що структура оборотних активів підприємства суттєво впливає на ліквідність балансу. При цьому існує певна залежність

ризику втрати ліквідності та ефективності діяльності підприємства від величини оборотних (поточних) активів.

Якщо грошові кошти, дебіторська заборгованість і виробничі запаси підтримуються на відносно низьких рівнях, то ймовірність суттєвого зниження ліквідності балансу велика. На рисунку видно, що із зростанням розміру оборотних активів ризик втрати ліквідності зменшується.

Отже, можна сформулювати наступний висновок: чим більший розмір оборотних активів підприємства, тим нижче ризик втрати ліквідності.

Зовсім інший вид має залежність між прибутком і розміром оборотних активів підприємства.

При мінімальному розмірі оборотних активів виробнича діяльність не підтримується належним чином, звідси – можлива втрата ліквідності, періодичні збої в роботі і низький прибуток. При оптимальному розмірі оборотних активів прибуток стає максимальним. Подальше підвищення розміру оборотних активів приведе до того, що підприємство буде мати у своєму розпорядженні тимчасово вільні, непрацюючі поточні активи, а також зайві виграти фінансування, що спричинить зниження прибутку.

Завданнями аналізу оборотних активів підприємства є вивчення змін, які відбулися в [49]:

– складі, структурі та динаміці оборотних активів;

– співвідношенні темпів зростання оборотних активів та доходу від реалізації;

– якості оборотних активів та ефективності їх використання.

Аналіз запасів здійснюється з метою забезпечення ритмічності виробництва продукції, оперативного регулювання відхилень від норм та ліквідації зайвих непродуктивних операцій.

Запаси – це активи, які [50]:

1) зберігаються для продажу за умов звичайної господарської діяльності;

або

2) перебувають в процесі виробництва для такого продажу;

або

3) призначені для споживання у виробничому процесі чи при наданні послуг.

Запаси відображаються у балансі за найменшою з двох оцінок:

– чиста вартість реалізації запасів – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію;

– відновлювальна вартість – сучасна собівартість придбання.

При аналізі величини і структури запасів слід звернути увагу на тенденції зміни таких елементів: виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари.

У процесі аналізу стану запасів необхідно встановити [54]:

1) забезпеченість підприємства нормальними перехідними обсягами запасів сировини і матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції і товарів;

2) відповідність структури запасів виду господарської діяльності підприємства;

3) виявити зміни в динаміці запасів та визначити наявність наднормованих залишків.

Для характеристики стану запасів і витрат необхідно порівняти фактичні залишки за аналізований період з нормативом, розрахованим на підприємстві. В результаті порівняння одержують наднормативний залишок, або нестачу до нормативу.

Для оцінки структури запасів розраховується коефіцієнт накопичення (Кн) за формулою [54]:

$$Кн = \frac{ВЗ+НВ}{ГП+Т} \qquad (1.9)$$

де ВЗ – виробничі запаси;

НВ – незавершене виробництво;

ГП – готова продукція;

Т – товари.

Цей коефіцієнт характеризує рівень мобільності запасів і при оптимальному варіанті він має бути меншим за 1. Дане співвідношення справедливе у тому разі, коли продукція підприємства конкурентоздатна і користується попитом.

Якщо даний коефіцієнт не відповідає оптимальному значенню, необхідно з'ясувати причини збільшення запасів і витрат. Щодо запасів то такими причинами може бути зниження випуску окремих видів продукції через втрату ринків збуту, відхилення фактичного видатку матеріалів від нормативу, нерівномірне надходження матеріальних ресурсів. Щодо незавершеного виробництва – анулювання виробничих замовлень, договорів, подорожчання собівартості продукції, недопоставки напівфабрикатів та комплектуючих виробів.

Причинами нарощування обсягів запасів, готової продукції та товарів може бути падіння попиту на окремі види виробів, в тому числі в зв'язку з низькою купівельною спроможністю покупців, низька якість продукції, неритмічний її випуск і затримка відвантаження, несвоєчасність укладення договорів на поставку готової продукції, незадовільна робота служби маркетингу.

Зростання запасів, непропорційне зростанню доходів, може свідчити про уповільнення їх обороту, відволікання фінансових ресурсів і погіршення фінансового стану підприємства.

На підставі проведеного аналізу визначається вартість надлишкових матеріальних цінностей та накреслюються шляхи їх оптимізації.

Важливими умовами досягнення оптимальних запасів є обґрунтовані розрахунки їх потреби, встановлення постійних договірних відносин з постачальниками і виконання ними своїх зобов'язань, налагодження

ритмічності випуску продукції, усунення недоліків у плануванні, організації виробництва та обліку.

Дебіторська заборгованість аналізується з метою прийняття поточних управлінських рішень, спрямованих на її скорочення, і для застосування своєчасних заходів по стягненню сумнівної дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – це заборгованість покупців або замовників за реалізовану їм продукцію і товари для перепродажу (крім заборгованості, яка забезпечена векселем).

Дебіторська заборгованість за розрахунками виникає за переплаченими податками, зборами та іншими платежами до бюджету, виданими авансами, нарахованими дивідендами, відсотками, роялті тощо, надходження яких очікують, а також заборгованість фінансових і податкових органів, пов'язаних сторін, заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків та інша дебіторська заборгованість, яка відображається у складі оборотних активів, і не може бути включена до інших статей.

До іншої поточної дебіторської заборгованості відносять усі види дебіторської заборгованості, які не входять до складу дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та дебіторської заборгованості за розрахунками. Зокрема це заборгованість працівників підприємства за іншими операціями, наприклад за товари, придбані в кредит, або отриманими від підприємства позиками.

Наявність дебіторської заборгованості характеризує стан розрахункової дисципліни і серйозно впливає на стійкість фінансового стану підприємства.

Відволікання коштів у дебіторську заборгованість може сформувати серйозні фінансові проблеми для підприємства, оскільки відчутним може стати нестача коштів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати, розрахунків з бюджетом, постачальниками. Окрім того, заморожування коштів призводить до уповільнення оборотності капіталу. Тому кожне підприємство повинно бути зацікавлене в скороченні термінів

погашення платежів шляхом удосконалення розрахунків, своєчасного оформлення розрахункових документів, передоплати.

Завданням аналізу дебіторської заборгованості є вивчення та оцінка [53]:

– складу та структури дебіторської заборгованості;

– питомої ваги дебіторської заборгованості в сумі оборотних активів підприємства;

– її реальності (правдивості);

– правильності оформлення дебіторської заборгованості;

– показників якості та ліквідності цієї заборгованості;

– впливу дебіторської заборгованості на фінансові результати діяльності підприємства;

– пошуку шляхів прискорення оборотності дебіторської заборгованості.

Аналіз стану дебіторської заборгованості починають із загальної оцінки динаміки її обсягу в цілому та в розрізі статей.

Визначають питому вагу дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів підприємства.

Якщо на підприємстві зросла сумнівна дебіторська заборгованість і зросла загальна частка дебіторської заборгованості в оборотних активах, то можна зробити висновок про зниження ліквідності оборотних активів в цілому, і отже, погіршення фінансового стану підприємства.

Доцільно порівняти темп зростання дебіторської заборгованості підприємства з темпами зростання доходу від реалізації продукції. У нормально функціонуючого підприємства дохід від реалізації має зростати більш інтенсивно, ніж дебіторська заборгованість.

Після цього переходять до аналізу якісного стану дебіторської заборгованості. Такий аналіз дає змогу виявити та охарактеризувати динаміку абсолютного і відносного розміру невиправданої заборгованості.

Важливо дати оцінку показникам якості та ліквідності дебіторської заборгованості. Під якістю дебіторської заборгованості розуміють вірогідність одержання її в повній сумі.

Необхідно дати оцінку щодо реальної її вартості, вірогідності повернення. Вірогідність повернення визначається на основі даних минулих періодів та реальних умов. Тому в ході аналізу доцільно вивчити [54]:

– який відсоток неповернення дебіторської заборгованості припадає на одного або кількох основних боржників, цей випадок характеризує концентрацію неповернення заборгованості;

– на який вид дебіторів припадає найбільша частка в загальній сумі заборгованості.

Показниками вірогідності є [52]:

– середній термін утворення заборгованості ($\bar{x}$) – визначається як середня арифметична зважена за інтервальним варіаційним рядом наведеним у примітках до фінансової звітності. При цьому у розрахунку для усереднення використовуються середини вікових інтервалів дебіторської заборгованості, а тривалість відкритого інтервалу «Більше року» прирівняється до тривалості суміжного з ним інтервалу «Від 6 до 12 місяців». Отже, середній термін утворення заборгованості визначається за формулою [52]:

$$\bar{x} = \frac{1{,}5 \cdot ДЗ_1 + 4{,}5 \cdot ДЗ_2 + 9{,}0 \cdot ДЗ_3 + 15 \cdot ДЗ_4}{ДЗ_1 + ДЗ_2 + ДЗ_3} \qquad (1.10)$$

де $ДЗ_1$, $ДЗ_2$, $ДЗ_3$, $ДЗ_4$ – відповідно суми дебіторської заборгованості зі строком утворення до 3 місяців, від 3 до 6 місяців, від 6 до 12 місяців і більше року;

1,5; 4,5; 9,0; 15 – середина часових інтервалів групування у місяцях.

– рівень сумнівних боргів – частка резерву сумнівних боргів (резерву під знецінення) в первісній вартості дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги;

– рівень безнадійної дебіторської заборгованості – відношення списаної безнадійної дебіторської заборгованості (списання заборгованості за рахунок резерву) за рік до середньорічної вартості дебіторської заборгованості.

Наявність інформації за тривалий період дозволяє виявити загальні тенденції розрахункової дисципліни.

Ліквідність дебіторської заборгованості визначається її оборотністю.

Важливим в процесі аналізу дебіторської заборгованості є контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованостей з товарних операцій. З цією метою складається розрахунковий баланс підприємства.

Якщо дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги) перевищує відповідну кредиторську (активне сальдо), то підприємство надавало своїм покупцям безкоштовний комерційний кредит в розмірі, що перевищує кошти, отримані у вигляді відстрочок платежів комерційним кредиторам, якщо навпаки ми маємо пасивне сальдо, то відбувалось фінансування своїх запасів й відстрочки платежів за рахунок неплатежів комерційним кредиторам. Проте значне перевищення дебіторської заборгованості завжди створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових ресурсів. Однак, за умови наявності у підприємства значних сум грошових коштів, можливо, що воно свідомо формує велике активне сальдо за розрахунковим балансом, оскільки бажає скористатися знижками за прискорення строків розрахунків з постачальниками, що дозволяє компенсувати упущену вигоду від невикористання безкоштовного кредиту.

Для характеристики ефективності використання оборотних активів на підприємствах використовуються різноманітні показники, найважливішим з яких є швидкість обороту, тобто період, за який оборотні активи підприємства здійснюють один оборот, проходячи всі стадії кругообігу на підприємстві (обчислюється в днях).

Період обороту (Тоб) розраховується як відношення добутку середньої вартості оборотних активів ($\overline{ОА}$) на тривалість періоду (Т), за який обчислюється оборотність, до чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (ЧД) [53]:

$$Тоб = \frac{\overline{ОА} \cdot Т}{ЧД} \quad (1.11)$$

Середню вартість оборотних коштів можна розрахувати як середню хронологічну, використовуючи дані того періоду (рік, півріччя, квартал тощо), щодо якого визначається оборотність.

Тривалість обороту коштів – це показник, здатний одночасно відображати результати процесу матеріального відтворення (обсяг реалізації виробленої продукції і наданих послуг за певний період) і ефективність використання в цьому процесі оборотних активів.

З метою проведення поглибленого аналізу показники оборотності можуть розраховуватись як у цілому щодо всіх оборотних активів, так і щодо їхніх окремих елементів, основними з яких є [54]:

– термін обороту запасів;

– термін обороту поточної дебіторської заборгованості (термін погашення);

– термін обороту товарної дебіторської заборгованості (період інкасації).

Чим менше тривалість одного обороту, тим швидше майно здійснює свій кругооборот та ефективніше використовується підприємством.

Для виявлення причин зниження загального періоду обороту оборотних активів необхідно проаналізувати динаміку періодів обороту основних видів поточних активів, оскільки загальний показник оборотності дорівнює сумі періодів обороту за всіма видами оборотних активів.

У ході економічної діагностики доцільно зіставляти розрахункові фактичні періоди інкасації товарної дебіторської заборгованості із тривалістю

наданого покупцям періоду відстрочки платежу, що дозволяє оцінити ефективність контролю за станом розрахунків з дебіторами й рівень їх кредитоспроможності.

Для характеристики ефективності використання оборотних активів використовують коефіцієнти оборотності (Коб), що визначаються як відношення обсягу реалізованої продукції до середньої вартості оборотних активів в цілому або за елементами [54]:

$$Коб = \frac{ЧД}{\overline{ОА}} \quad (1.12)$$

Цей показник характеризує кількість оборотів, здійснених в середньому одиницею оборотних активів за період, що аналізується. Чим більше оборотів здійснюють оборотні активи, тим ефективніше вони використовуються.

При аналізі слід враховувати, що високе значення коефіцієнтів оборотності не обов'язково означає ефективне використання активів на підприємстві. Коефіцієнт може бути високий і тоді, коли підприємство не може мати достатньо запасів активів, за рахунок того, що воно виробляє недостатньо продукції або не може їх поновити.

Коефіцієнти оборотності також можуть бути визначені за окремими видами та елементами оборотних активів (запасів, дебіторської заборгованості, готової продукції).

Зниження коефіцієнту оборотності запасів свідчить про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або про зниження попиту на готову продукцію. У цілому, чим вище показник оборотності запасів, тим менше коштів зв'язано в цій найменш ліквідній статті оборотних активів, тим більш ліквідну структуру мають оборотні активи й стійкішим є його фінансове становище.

Зменшення значення коефіцієнту оборотності запасів свідчить про уповільнення обороту запасів. За таких умов доцільно проаналізувати причини надлишкового накопичення запасів та збільшення обсягів

незавершеного виробництва, залишків готової продукції, відволікання активів з виробничого обороту.

Іноді для внутрішнього контролю даний показник визначається іншим, більш точним способом, за яким замість величини доходу від реалізації продукції використовують обсяг собівартості реалізованої продукції [54]:

$$Кобз = \frac{СРП}{\overline{ЗВ}} \quad (1.13)$$

де Кобз – коефіцієнт оборотності запасів;

СРП – собівартість реалізованої продукції;

$\overline{ЗВ}$ – середня за період вартість запасів.

Однак визначений таким чином коефіцієнт оборотності запасів не може використовуватися для порівняльного аналізу з середньо галузевими значеннями.

Розрахований на підставі собівартості реалізованої продукції показник вказує термін випередження часу закупівлі запасів порівняно з часом отримання готової продукції.

Зростання коефіцієнту оборотності готової продукції свідчить про збільшення попиту на продукції, а зниження – про затоварювання.

Чим вище коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, тим швидше підприємство одержує оплату по рахунках.

Показники оборотності товарної дебіторської заборгованості порівнюються з оборотністю товарної кредиторської заборгованості, що дозволяє зіставити умови комерційного кредиту, надаваного аналізованим підприємством своїм клієнтам з умовами кредитування, якими воно користується з боку постачальників.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів є оберненим до коефіцієнта оборотності показником. Він характеризує участь оборотних коштів у кожній гривні реалізованої продукції. Що менше оборотних активів припадає на 1 грн. обороту, то ліпше вони використовуються.

Для характеристики ефективності використання оборотних активів можуть використовуватись коефіцієнт ефективності (рентабельність (прибутковість)) оборотних активів. Він розраховуються як відношення прибутку (операційного, від звичайної діяльності до оподаткування, або чистого) до середньої вартості оборотних активів.

Здійснюючи аналіз ефективності використання оборотних активів, необхідно виділити основні чинники, які впливають на швидкість обороту оборотних активів.

На зміну оборотності в днях впливає низка факторів, серед яких факторами першого порядку є [41]:

– зміни середніх залишків оборотних активів (кількісний фактор);

– зміни чистого доходу від реалізації (якісний фактор).

При проведенні факторного аналізу зміни тривалості обороту як всіх оборотних активів, так і окремих їх складових використовуються детерміновані кратні факторні моделі залежності періоду обороту від суми доходу від реалізації і середніх залишків оборотних активів (формули визначення періоду обороту). Для визначення впливу даних факторів використовується спосіб ланцюгових підстановок.

Економічний ефект у результаті прискорення оборотності оборотних активів виявляється у відносному вивільнення засобів з обороту, а також у збільшення суми доходу від реалізації продукції і суми прибутку. В результаті поліпшується фінансовий стан, зміцнюється платоспроможність.

Відносне вивільнення оборотних активів ($E_{ОА}$) в загальному випадку визначається за допомогою прийому перерахунку показників [53]:

$$E_{ОА}=ОА_1-ОА_0\times I_{ВП} \quad (1.14)$$

де $ОА_0$, $ОА_1$ – відповідно середньорічна вартість оборотних активів в базисному і звітному періодах;

$I_{ВП}$ – індекс обсягу виробництва продукції.

Величину вивільнення оборотних активів можна визначити і в інший спосіб [53]:

$$Е_{ОА}=(Т_{ОБ1}-Т_{ОБ0})\times чд_1 \quad (1.15)$$

де $чд_1$ – одноденний чистий дохід від реалізації продукції за звітній період;

$Т_{ОБ1}$, $Т_{ОБ0}$ – відповідно період обороту звітний і базисний.

Величину приросту обсягу реалізації продукції (ΔЧД) за рахунок прискорення оборотності активів можна визначити за формулою [53]:

$$\Delta ЧД = (К_{ОБ1} - К_{ОБ0}) \cdot \overline{ОА_1} \quad (1.16)$$

де $К_{ОБ1}$, $К_{ОБ0}$ – коефіцієнти оборотності оборотних активів відповідно за звітній та базисний період.

Вплив оборотності оборотних активів на прибуток (ΔЧП) розраховують за формулою [53]:

$$\Delta ЧП = ЧП_0 \cdot \frac{К_{ОБ1}}{К_{ОБ0}} \quad (1.17)$$

де $ЧП_0$ – чистий прибуток базисного періоду.

Уповільнення оборотності оборотних активів призводить до залучення додаткових коштів для продовження господарської діяльності підприємства хоча б на рівні минулого року. Це негативно відбивається на фінансовій стійкості і платоспроможності підприємства. Обсяги додаткового залучення коштів в оборот визначаються аналогічно відносному вивільненню. При цьому фактична величина оборотних коштів підприємства перевищує їх розрахункову потребу, визначену як добуток фактичного доходу від реалізації та базисної швидкості обороту.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ МАЙНА ПАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Carlsberg Ukraine є частиною Carlsberg Group, однієї з провідних пивоварних Груп у світі з великим портфелем брендів пива та інших напоїв. Бренд Carlsberg є одним із найвідоміших пивних брендів у світі, а такі бренди як Somersby і Tuborg входять до числа найбільш популярних пивних брендів у Європі. З моменту заснування в 1847 році, Група стабільно працює і здійснює позитивний внесок в розвиток суспільства на всіх своїх ринках. У Carlsberg Group працюють понад 40 000 осіб, а продукція Групи продається на більш ніж 150 ринках світу. Carlsberg Group – один із найбільших данських інвесторів на території України.

До складу Carlsberg Ukraine входять заводи в Запоріжжі, Києві та Львові. При цьому, Львівська пивоварня – перша промислова пивоварня країни. У компанії працює понад 1350 чоловік. В портфель Carlsberg в Україні входять пиво, алкогольні та безалкогольні напої таких торговельних марок, як «Львівське», Robert Doms, Carlsberg, Tuborg, Kronenbourg 1664, «Арсенал», «Квас Тарас», Somersby, Guinness, Seth&Riley's Garage, Warsteiner, Grimbergen та інші.

Запорізький завод компанії був створений на базі побудованого в 1974 році Запорізького пивзаводу №2. З 1996 року, коли почалася співпраця з ВВН Україна, завод носив назву «Славутич». У 2012 році з перейменуванням компанії у Carlsberg Ukraine підприємство також знайшло нову назву.

Починаючи з 1996 року, на підприємстві було встановлено нове обладнання, виготовлене провідними компаніями пивоварної промисловості. Завдяки цьому завод став передовим підприємством європейського типу з

ефективним виробництвом та високим рівнем автоматизації технологічних процесів.

Потужність Запорізького пивоварного заводу на сьогоднішній день становить 333 млн літрів на рік. Кількість працівників на заводі - понад 300 осіб.

Відправною точкою історії Запорізького заводу стало прийняття Плану економічного розвитку республік СРСР на початку 70-х років. Документ вирішував проблему гострого браку пива в країні. План передбачав будівництво близько 22-х пивоварних заводів, потужністю 45-60 млн. літрів пива в рік. Вже у 1971 році почалося будівництво одного з перших пивоварних заводів за новітнім чеським проектом, з рекордною для того часу потужністю - 72 млн. літрів пива на рік. Чеські фахівці керували процесом монтажу та налаштування обладнання, а також навчали українських фахівців технологічним тонкощам роботи з ним. 12 грудня 1974 року співробітники Запорізького пивзаводу №2 зробили першу варку пива, а перший розлив відбувся вже 15 січня 1975 року. Визнання продукції не довелося довго чекати і її популярність швидко росла.

У 1976 році завод увійшов до Запорізького об'єднання пивобезалкогольної промисловості, яке проіснувало до 1984 року. У 1986 році в історії заводу почався період кампанії по боротьбі з алкогольною залежністю. У ті роки вводилися квоти на реалізацію продукції, що призвело до значного зниження обсягів виробництва. На якийсь час пиво стало дефіцитним напоєм. Непростими для заводу стали і роки перебудови, адже кінець 80-х ознаменувався економічною кризою. Україна переживала період розвалу фінансово-платіжної системи і розрив економічних зв'язків з республіками СРСР. Незважаючи на труднощі виробництво практично не зупинялося.

У 1993 році Запорізький пивоварний завод реорганізується у відкрите акціонерне товариство ПБК "Славутич".

У 1996 році група ВВН, власниками якої були фінська компанія Hartwall та промислова група Orkla, об'єдналася з ВАТ ПБК «Славутич».

У 1998 році масштабні інвестиції дозволили ВВН Україна збільшити проектну потужність Запорізького заводу більш ніж у два рази.

В травні 1998 року почалася історія ТМ «Славутич», коли на оновлених потужностях однойменного пивзаводу в Запоріжжі була налита перша пляшка цього пива. В 2000-х марка стала однією з найпопулярніших на пивному ринку України. Вона була представлена наступними сортами: «Славутич Світле», «Славутич Преміум», «Славутич Міцне», «Славутич Безалкогольне» та «Славутич Айс».

У 2001 році пиво ТМ «Славутич» стало переможцем щорічної загальнонаціональної програми «Людина року» в номінації «Краща торгова марка року». У листопаді 2002 року міжнародний фестиваль-конкурс «Вибір року» другий раз поспіль визнав «Славутич» «Пивом №1 в Україні».

Головним проектом 2007 року став перезапуск основного бренду ВВН Україна - «Славутич». У рамках перезапуску ТМ «Славутич» було змінено зовнішній вигляд упаковки, вдосконалено смакові якості продукту, а також змінено позиціонування. У результаті успішного перезапуску ріст «Славутича» становить 125% і дана торгова марка посіла позицію №4 за об'ємом на українському ринку.

У 1999 році Львівська пивоварня приєдналася до Групи ВВН. З початку співпраці у неї було інвестовано більше 35 млн. доларів США.

У 2000 році відбулося підписання угоди з компанією PepsiCo Inc, яка надала ВВН Україна ексклюзивне право на виробництво і реалізацію в Україні безалкогольних напоїв «Pepsi», «Mirinda» і «7UP».

У 2001 році за рішенням ради директорів Carlsberg Breweries ВВН Україна отримала ліцензію на виробництво однієї з найвідоміших у світі торгових марок пива - Tuborg.

У 2003 році отримано сертифікати міжнародних стандартів ISO 9001-2000 (управління якістю продукції) та ISO 14001-1996 (екологічна безпека підприємства та охорона навколишнього середовища).

У 2004 році відбулося урочисте відкриття новозбудованого Київського пивоварного заводу Carlsberg Ukraine. Загальна сума інвестицій, спрямованих на будівництво заводу, склала більше 68 млн. доларів США.

У 2005 році в Україні відкрився перший музей пивоваріння при Львівській пивоварні. Відвідувачі музею можуть ознайомитися з всесвітньою історією виготовлення пива від давніх часів до наших днів.

У 2008 році Carlsberg Breweries придбала бізнес компанії Scottish & Newcastle та стала єдиним власником ВВН. Таким чином ВВН Україна перейшла до Carlsberg Group та була перейменована в «Славутич», Carlsberg Group.

У 2010 році компанія отримала сертифікати на відповідність вимогам міжнародних стандартів ISO 22000:2005, що визначає вимоги для системи управління безпечністю харчових продуктів.

У 2010 році компанія приєдналася до Глобального договору ООН, тим самим заявивши про свою прихильність 10 принципам у сфері прав людини, трудових відносин, охорони навколишнього середовища і боротьби з корупцією.

У 2012 році Компанія завершила процес юридичного перейменування в Публічне акціонерне товариство «Карлсберг Україна».

Таблиця 2.1

Основні фінансово-економічні показники ПАТ «Карлсберг Україна»

Показники	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	8215886	8017392	6670032	6924046
Валовий: прибуток,	3661816	3788885	3030525	3291647

тис. грн.				
Чистий фінансовий результат: прибуток, тис. грн.	1399396	1635402	1095531	1366315
Вартість майна станом на кінець року, тис. грн.	4682691	5294453	5643378	7106574
Річні витрати на оплату праці, тис. грн.	590401	617035	450037	490469
Середньоспискова чисельність персоналу, осіб	1493	1470	1359	1336
Річна продуктивність праці на одного працівника, тис. грн.	5502,9	5454,0	4908,0	5182,7
Річний заробіток на одного працівника, тис. грн.	395,4	419,8	331,2	367,1
Рентабельність продукції, %	80,4	89,6	83,3	90,6

Таблиця 2.2

Темпи приросту основних фінансово-економічних показників ПАТ «Карлсберг Україна», %

Показники	2020 до 2019	2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	-2,4	-16,8	3,8	-15,7
Валовий: прибуток, тис. грн.	3,5	-20,0	8,6	-10,1
Чистий фінансовий результат: прибуток,	16,9	-33,0	24,7	-2,4

тис. грн.				
Вартість майна станом на кінець року, тис. грн.	13,1	6,6	25,9	51,8
Річні витрати на оплату праці, тис. грн.	4,5	-27,1	9,0	-16,9
Середньоспискова чисельність персоналу, осіб	-1,5	-7,6	-1,7	-10,5
Річна продуктивність праці на одного працівника, тис. грн.	-0,9	-10,0	5,6	-5,8
Річний заробіток на одного працівника, тис. грн.	6,2	-21,1	10,8	-7,2
Рентабельність продукції, %	11,4	-7,0	8,8	12,7

Аналіз даних таблиці 2.1 показав наступне:

- чистий дохід від реалізації продукціїї зменшився з 8215886 тис. грн. у 2019 р. до 6924046 тис. грн. у 2022 р.;

- валовий прибуток також зменшився на протязі аналізованого періоду з 3661816 тис. грн. до 3291647 тис. грн.;

- розміри чистого прибутку також зазнали негативної динаміки і у 2022 р. становили 1366315 тис. грн.;

- середня счисельність працівників знизилася з 1493 осіб у 2019 р. до 1336 осіб у 2022 р.;

- продуктивність праці та заробіток працівників на протязі останніх чотирьох років коливалися, але тенденція їх змін також була негативною;

- а от такий показник як рентабельність продукції показав тенденцію до збільшення із 80% до 90%.

Загалом можна стверджувати, що Публічне акціонерне товариство «Карлсберг Україна» у 2019-2022 рр. було прибутковим, але перед ним поставали деякі труднощі.

2.2 Аналіз складу та структури майна підприємства

Для оцінки складу і структури майна і капіталу ПАТ «Карлсберг Україна» скористаємося схемою, наведенною у табл. 1.2 цієї дипломної роботи, і складемо табл. 2.2 і 2.3.

Таблиця 2.3

Склад майна і капіталу ПАТ «Карлсберг Україна», тис. грн.

Статті балансу	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	31.12.2022
1. Майно разом	4682691	5294453	5643378	7106574
2. Необоротні активи	2221877	2458742	2426791	2326193
2.1. Залишкова вартість основних фондів	1950645	2152563	2001121	1788282
3. Оборотні активи	2460814	2835711	3216587	4780381
3.1. Запаси	596011	511191	573144	838156
3.2. Грошові кошти та розрахунки	1864803	2324520	2643443	3942225
3.2.1. Кошти в розрахунках	705661	761220	1015673	748352
3.2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти	1159142	1563300	1627770	3193873
1. Капітал разом	4682691	5294453	5643378	7106574
2. Власний капітал	2942420	3179134	3191510	4557825
2.1. Пайовий капітал	1022433	1022433	1022433	1022433
2.2. Додатковий капітал	54622	54622	54622	54622
2.3. Резервний капітал	153364	153364	153364	153364
2.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1712001	1948715	1961091	3327406
3. Позиковий капітал	1740271	2115319	2451868	2548749

3.1. Довгострокові зобов’язання	41111	76280	59966	59966
3.2. Поточні зобов’язання	1699160	2039039	2391902	2488783
3.2.1. Короткострокові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями	41111	51620	42424	42382
3.2.2. Кредиторська заборгованість	1658049	1987419	2349478	2446401

Таблиця 2.4

Темпи приросту майна і капіталу ПАТ «Карлсберг Україна», %

Статті балансу	01.01.2021 до 01.01.2020	01.01.2022 до 01.01.2021	31.12.2022 до 01.01.2022	31.12.2022 до 01.01.2020
1. Майно разом	13,1	6,6	25,9	51,8
2. Необоротні активи	10,7	-1,3	-4,1	4,7
2.1. Залишкова вартість основних фондів	10,4	-7,0	-10,6	-8,3
3. Оборотні активи	15,2	13,4	48,6	94,3
3.1. Запаси	-14,2	12,1	46,2	40,6
3.2. Грошові кошти та розрахунки	24,7	13,7	49,1	111,4
3.2.1. Кошти в розрахунках	7,9	33,4	-26,3	6,0
3.2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти	34,9	4,1	96,2	175,5
1. Капітал разом	13,1	6,6	25,9	51,8
2. Власний капітал	8,0	0,4	42,8	54,9
2.1. Пайовий капітал	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Додатковий капітал	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Резервний капітал	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	13,8	0,6	69,7	94,4

3. Позиковий капітал	21,6	15,9	4,0	46,5
3.1. Довгострокові зобов'язання	85,5	-21,4	0,0	45,9
3.2. Поточні зобов'язання	20,0	17,3	4,1	46,5
3.2.1. Короткострокові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	25,6	-17,8	-0,1	3,1
3.2.2. Кредиторська заборгованість	19,9	18,2	4,1	47,5

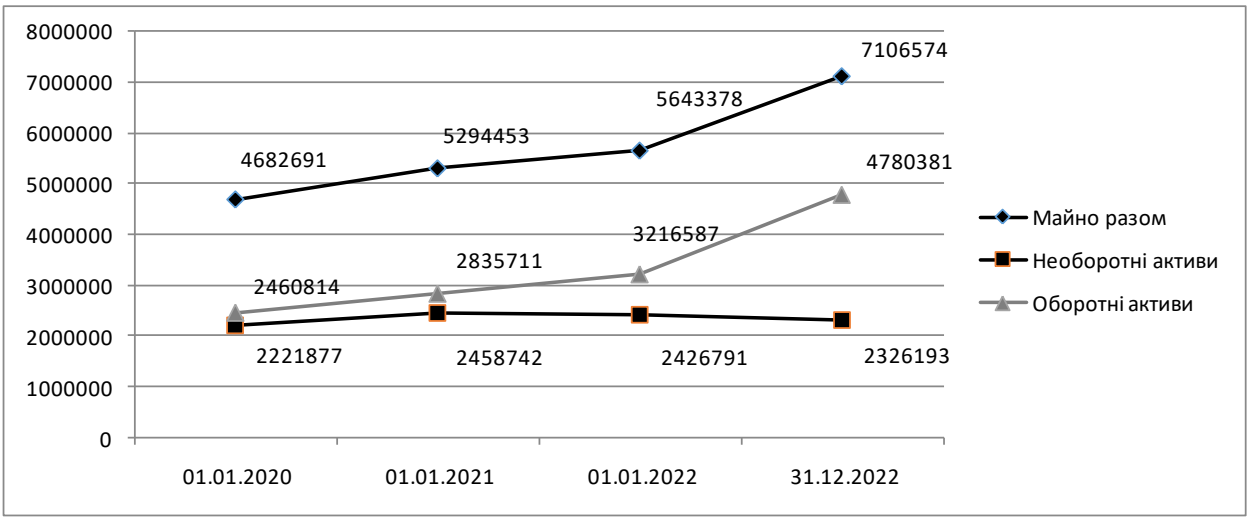

Рис. 2.1 Майно ПАТ «Карлсберг Україна», тис. грн.

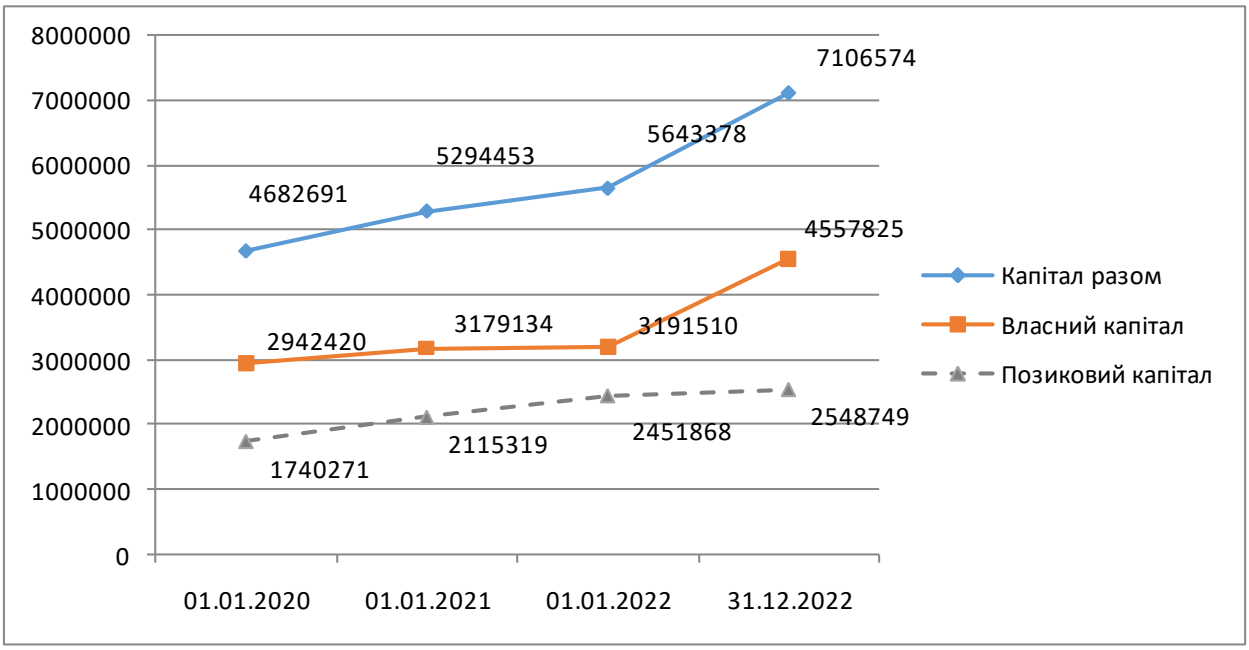

Рис. 2.2 Капітал ПАТ «Карлсберг Україна», тис. грн.

Таблиця 2.5

Структура майна і капіталу ПАТ «Карлсберг Україна», %

Статті балансу	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	31.12.2022
1. Майно разом	100,0	100,0	100,0	100,0
2. Необоротні активи	47,4	46,4	43,0	32,7
2.1. Залишкова вартість основних фондів	41,7	40,7	35,5	25,2
3. Оборотні активи	52,6	53,6	57,0	67,3
3.1. Запаси	12,7	9,7	10,2	11,8
3.2. Грошові кошти та розрахунки	39,8	43,9	46,8	55,5
3.2.1. Кошти в розрахунках	15,1	14,4	18,0	10,5
3.2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти	24,8	29,5	28,8	44,9
1. Капітал разом	100,0	100,0	100,0	100,0
2. Власний капітал	62,8	60,0	56,6	64,1
2.1. Пайовий капітал	21,8	19,3	18,1	14,4
2.2. Додатковий капітал	1,2	1,0	1,0	0,8
2.3. Резервний капітал	3,3	2,9	2,7	2,2

2.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	36,6	36,8	34,8	46,8
3. Позиковий капітал	37,2	40,0	43,4	35,9
3.1. Довгострокові зобов’язання	0,9	1,4	1,1	0,8
3.2. Поточні зобов’язання	36,3	38,5	42,4	35,0
3.2.1. Короткострокові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями	0,9	1,0	0,8	0,6
3.2.2. Кредиторська заборгованість	35,4	37,5	41,6	34,4

Таблиця 2.6

Зміни в структурі майна і капіталу ПАТ «Карлсберг Україна», %

Статті балансу	01.01.2021 від 01.01.2020	01.01.2022 від 01.01.2021	31.12.2022 від 01.01.2022	31.12.2022 від 01.01.2020
1. Майно разом	0	0	0	0
2. Необоротні активи	-1	-3,4	-10,3	-14,7
2.1. Залишкова вартість основних фондів	-1	-5,2	-10,3	-16,5
3. Оборотні активи	1	3,4	10,3	14,7
3.1. Запаси	-3	0,5	1,6	-0,9
3.2. Грошові кошти та розрахунки	4,1	2,9	8,7	15,7
3.2.1. Кошти в розрахунках	-0,7	3,6	-7,5	-4,6
3.2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти	4,7	-0,7	16,1	20,1
1. Капітал разом	0	0	0	0
2. Власний капітал	-2,8	-3,4	7,5	1,3
2.1. Пайовий капітал	-2,5	-1,2	-3,7	-7,4
2.2. Додатковий капітал	-0,2	0	-0,2	-0,4

2.3. Резервний капітал	-0,4	-0,2	-0,5	-1,1
2.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (yak.vlynko.com)	0,2	-2	12	10,2
3. Позиковий капітал	2,8	3,4	-7,5	-1,3
3.1. Довгострокові зобов'язання	0,5	-0,3	-0,3	-0,1
3.2. Поточні зобов'язання	2,2	3,9	-7,4	-1,3
3.2.1. Короткострокові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (yak.vlynko.com)	0,1	-0,2	-0,2	-0,3
3.2.2. Кредиторська заборгованість	2,1	4,1	-7,2	-1

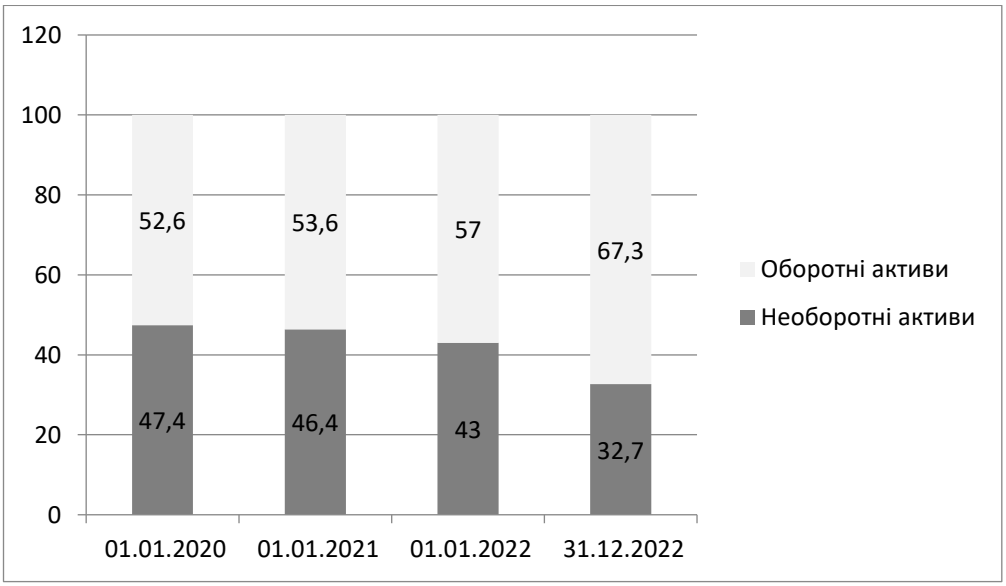

Рис. 2.3 Структура майна ПАТ «Карлсберг Україна», %

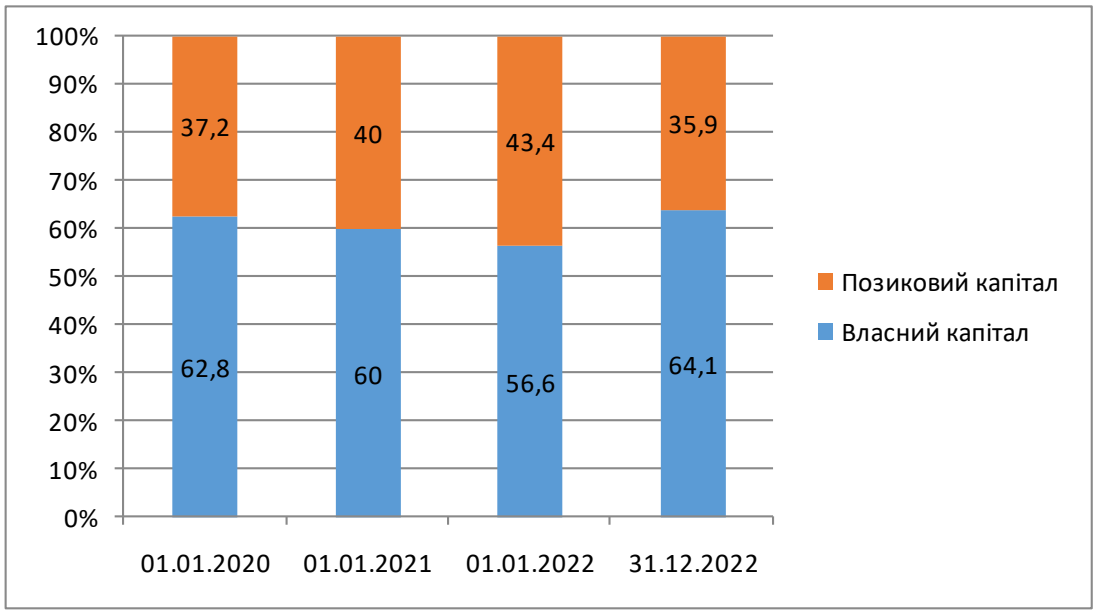

Рис. 2.4 Структура капіталу ПАТ «Карлсберг Україна», %

Із таблиць 2.2-2.3 та рис. 2.1-2.4 бачимо, що вартість майна ПАТ «Карлсберг Україна» на протязі 2019-2022 рр. зросла з 4682691 тис. грн. до 7106574 тис. грн. Відбулося це в основному за рахунок зростання оборотних коштів, необоротні активи збільшили свою вартість незначно. Зазначимо також, що серед складових оборотних коштів найбільше зросла стаття «Грошові кошти та еквіваленти» - практично втричі.

Капітал підприємства в аналізованому періоді зростав аналогічно до майна. При цьому відбувався ріст здебільшого за рахунок зростання власного капіталу. Ми вважаємо, що на це вплинуло вже зазначене нами зростання статті «Грошові кошти та еквіваленти», яке призвело до зростання статті «Нерозподілений прибуток минулих періодів».

Позиковий капітал підприємтсва також збільшився, але не такими стрімкими темпами. В структурі позикового капітаду довгострокові зобовязання мають не дуже велик участку, основну питому вагу займають поточні зобовязання. Така ситуація може бути повязаня із специфікою галузі – короткий виробничий цикл продукції. Детальніше ми розглянемо це в наступних розділах.

2.3 Аналіз ефективності використання основних засобів

Як зазначалося в табл.. 1.3, для узагальненої характеристики ефективності використання основних засобів служать показники: фондовіддачі, фондомісткісті, фондоозброєності. (ir.stu.cn.ua)

Розрахуємо фондовідачу.

$$ФВ_{2019} = \frac{8215886}{1887073} = 4{,}4$$

$$ФВ_{2020} = \frac{8017392}{2051604} = 3{,}9$$

$$ФВ_{2021} = \frac{6670032}{2076842} = 3{,}2$$

$$ФВ_{2022} = \frac{6924046}{1894701{,}5} = 3{,}7$$

Розрахуємо фондомісткість.

$$ФМ_{2019} = \frac{1887073}{8215886} = 0{,}23$$

$$ФМ_{2020} = \frac{2051604}{8017392} = 0{,}26$$

$$ФМ_{2021} = \frac{2076842}{6670032} = 0{,}31$$

$$ФМ_{2022} = \frac{1894701{,}5}{6924046{,}5} = 0{,}27$$

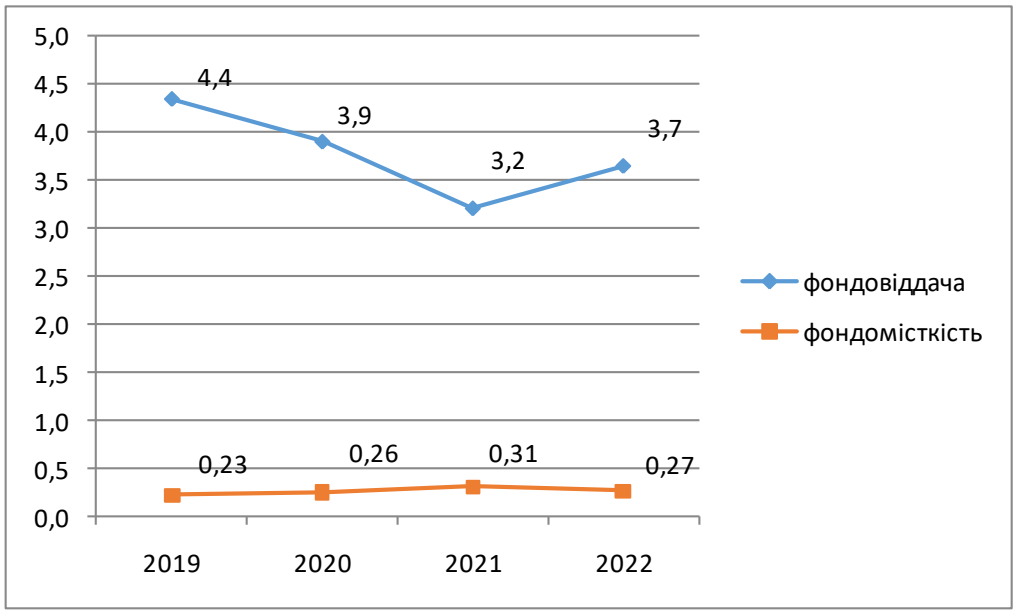

Рис. 2.5 Коефіцієнти фондовідачі і фондомісткості

Розрахуємо фондоозброєність.

$$ФО_{2019} = \frac{1887073}{1493} = 1263,93$$

$$ФО_{2020} = \frac{2051604}{1470} = 1395,6$$

$$ФО_{2021} = \frac{2076842}{1359} = 1528,2$$

$$ФО_{2022} = \frac{1894701,5}{1336,5} = 1418,2$$

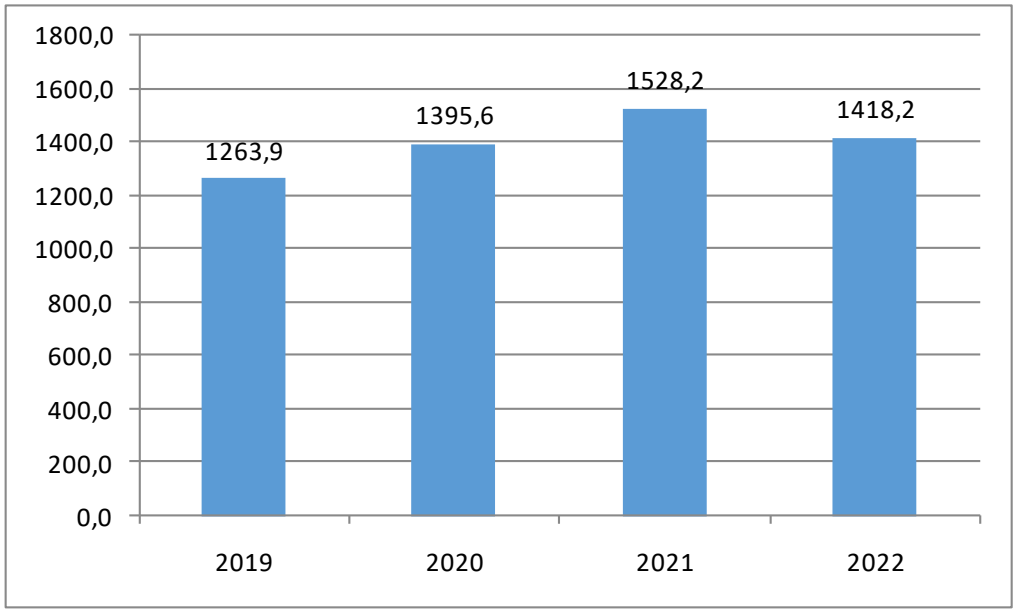

Рис. 2.6 Фондозброєність, тис. грн

Аналіз розрахованих показників вказує на наступне: фондоозброєність ПАТ «Карлсберг Україна» в останні роки мала тенденцію до зростання, а у 202 році дещо знизилася. А показник фондовідачі демонстрував прямо протилежні тенденції, тобто можна говорит про зниженя ефективності використаня основних фондів підприємства.

2.4 Аналіз ефективності використання оборотних коштів

Скористаємося формулою (1.9) і розрахуємо коефіцієнт накопичення для ПАТ «Карлсберг Україна».

$$К_{н01.01.2020} = \frac{328850+50915}{208026+8220}=1,8$$

$$К_{н01.01.2021} = \frac{229648+51669}{220567+9307}=1,2$$

$$К_{н01.01.2022} = \frac{281079+47825}{236962+7278}=1,3$$

$$К_{н31.12.2022} = \frac{401436+85481}{344728+6511}=1,3$$

Цей коефіцієнт характеризує рівень мобільності запасів і при оптимальному варіанті він має бути меншим за 1. Дане співвідношення справедливе у тому разі, коли продукція підприємства конкурентоздатна і користується попитом. Для наочності відобразимо значення коефіцієнта графічно на рис. 2.5.

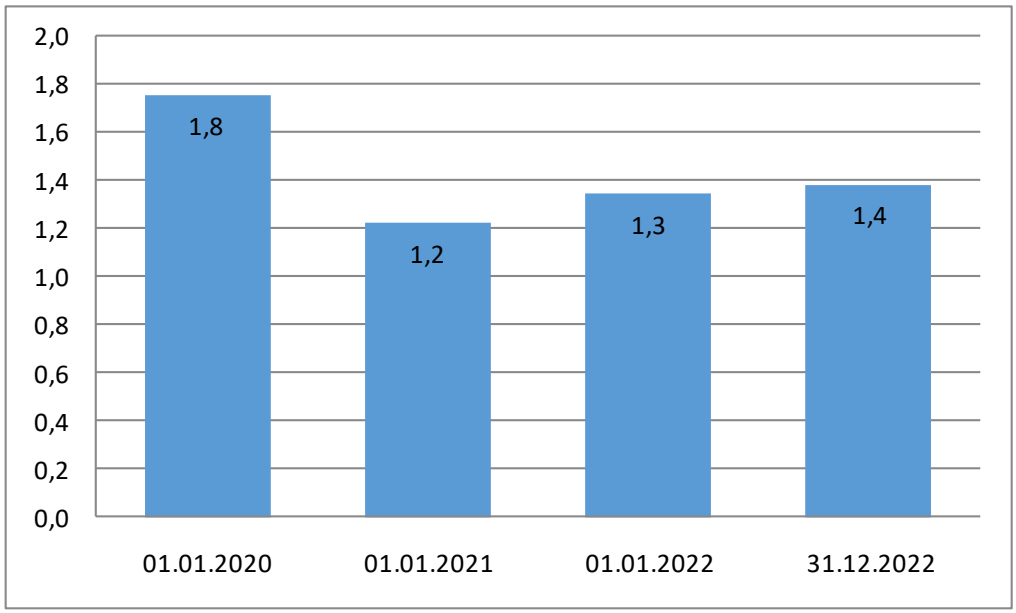

Рис. 2.7 Коефіцієнт накопичення

Як бачимо, не досягає оптимального значення на протязі всього анлізованог періоду.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів, зростаня якого напряму вказує на зростаня ефективності їх використаня, розрахуємо за формулою (1.12).

$$К_{К_{об\ 2019}} = \frac{8215886}{2407861} = 3{,}4$$

$$К_{К_{об\ 2020}} = \frac{8017392}{2648262{,}5} = 3{,}0$$

$$К_{К_{об\ 2021}} = \frac{6670032}{3026149} = 2{,}2$$

$$К_{К_{об\ 2022}} = \frac{6924046}{3998484} = 1{,}7$$

Цей показник характеризує кількість оборотів, здійснених в середньому одиницею оборотних активів за період, що аналізується. Чим більше оборотів здійснюють оборотні активи, тим ефективніше вони використовуються.

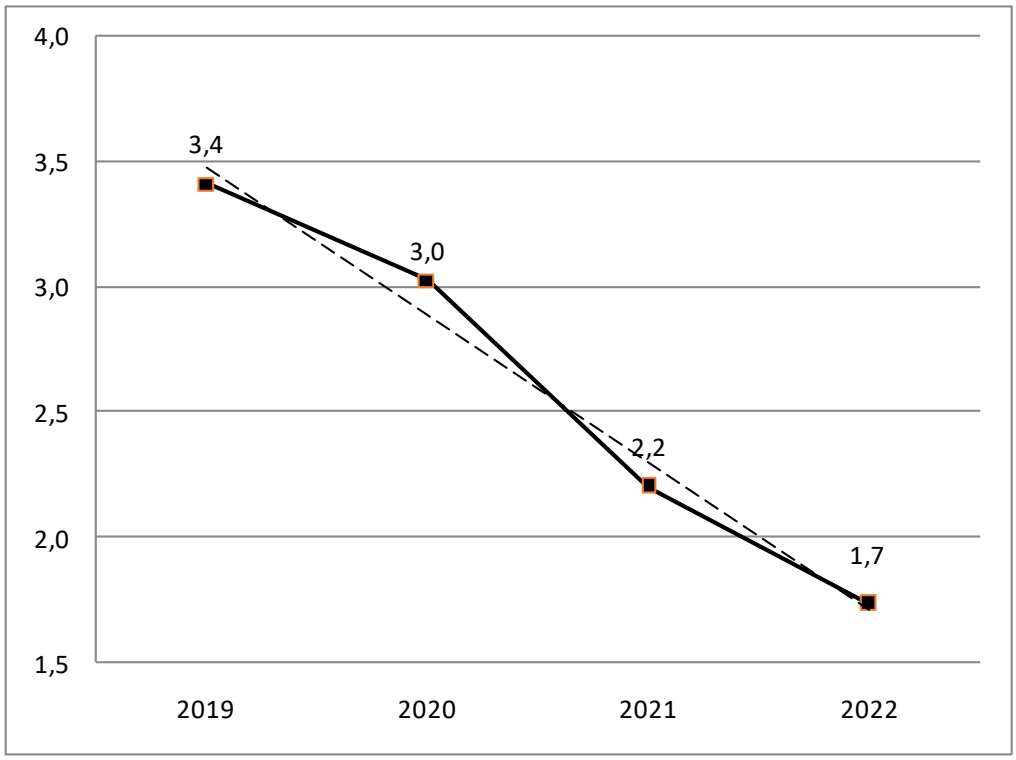

Рис. 2.8 Коефіцієнт оборотності оборотних активів

Період обороту (Тоб) розрахуємо за формулою (1.11) як відношення добутку середньої вартості оборотних активів ($\overline{OA}$) на тривалість періоду (Т), за який обчислюється оборотність, до чистого доходу.

$$\mathrm{T}_{об\ \ 2019} = \frac{2407861 \times 360}{8215886} = 105{,}3$$

$$\mathrm{T}_{об\ \ 2020} = \frac{2648262{,}5 \times 360}{8017392} = 117{,}0$$

$$\mathrm{T}_{об\ \ 2021} = \frac{3026149 \times 360}{6670032} = 163{,}6$$

$$\mathrm{T}_{об\ \ 2022} = \frac{3998484 \times 360}{6924046} = 207{,}5$$

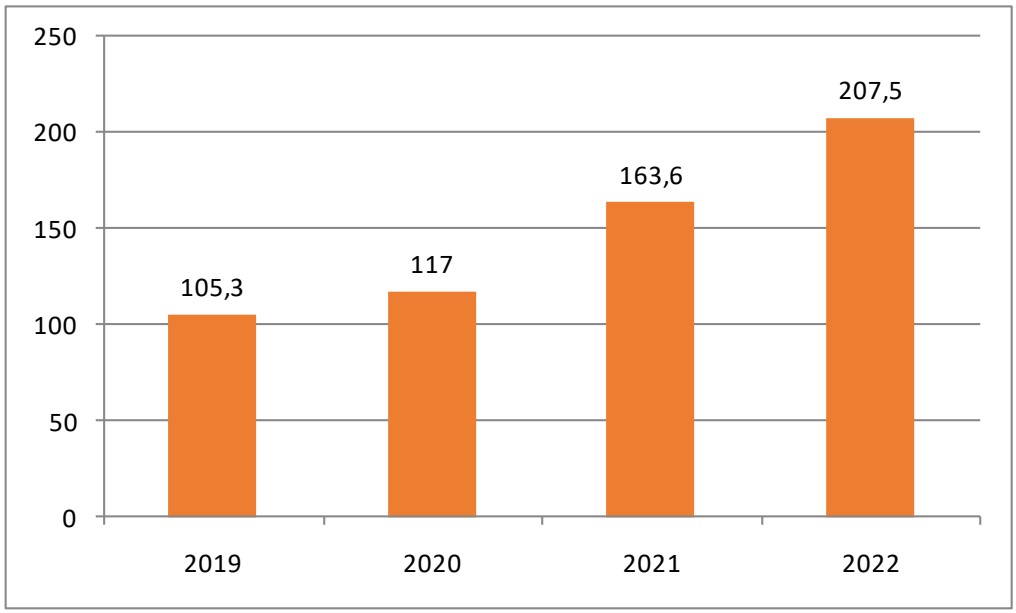

Рис. 2.9 Період обороту оборотних активів, днів

Аналіз розрахованих показників свідчить, що на протязі аналізованого періоду ефективність використаня оборотних активів ПАТ «Карлсберг Україна» знижувалася. Це негативна тенденція, і підприємству потрібно вживати заходів щодо покращеня ситуації.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ МАЙНА ПАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА»

3.1 Шляхи підвищення ефективного використання основних фондів підприємства

Проблема підвищення ефективності використання основних фондів та виробничих потужностей підприємства займає центральне місце в період переходу України до ринкового механізму господарювання. Від її вирішення залежить місце підприємства в галузі, його фінансовий стан, конкурентоспроможність у боротьбі за завоювання, збереження і розширення внутрішніх та зовнішніх ринків збуту.

Економічна діяльність підприємств в Україні відбувається в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів, що обумовлює необхідність раціонального використання наявних у них основних засобів. Отже, перед підприємствами стають завдання домогтися підвищення використання наявних основних засобів і насамперед їх активної частини, в часі і за потужністю, тобто мова йде про підвищення рівня інтенсивного їх використання. Для вирішення цього завдання та отримання відчутних результатів у діяльності підприємства повинні бути розроблені конкретні засади, спрямовані на поліпшення використання основних засобів, практичне застосування яких дасть змогу використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності.

Пріоритетне значення серед таких заходів повинно бути відведено своєчасній заміні і мобілізації морально застарілого устаткування, організації прискореного введення в експлуатацію придбаної нової техніки; удосконаленню організації матеріально-технічного забезпечення підприємств та технічного обслуговування сучасних систем машин; запровадження прогресивних форм організації виробництва і праці; застосування сучасних

ефективних систем матеріального стимулювання робітників та інженерно-технічних працівників; залучення інвестиційних ресурсів вітчизняних і зарубіжних інвесторів для модернізації матеріально-технічної підприємств; широке застосування лізингових операцій.

Практична реалізація окреслених заходів на підприємствах позначиться на їх економічній діяльності і сприятиме підвищенню інтенсивності виробництва. Зокрема, складаються широкі можливості для прискорення переорієнтації підприємств на випуск нової продукції, яка користується підвищеним попитом у споживачів. Поряд з тим, поліпшення інтенсивного використання основних засобів підприємства є важливою передумовою збільшення обсягів випуску продукції, яка користується попитом на ринку без додаткових капітальних вкладень, що особливо важливо в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів.

Отже, інтенсифікація використання основних засобів підприємств дає змогу значно знизити витрати, пов’язані з моральним зносом машин і устаткування, сприяє прискоренню їх оновлення, що в кінцевому результаті позитивно позначається на фондоозброєності праці працюючих та зростанні її продуктивності. А в кінцевому підсумку зростає і фондовіддача на підприємствах.

Цей процес можна пояснити відповідними розрахунками. Наприклад, якщо в розрахунку фондовіддачі (Фв) обсяг виробництва продукції виразити через добуток чисельності працівників (Т) і продуктивності їхньої праці (П), а вартість основних фондів через добуток чисельності працівників (Т) і фондоозброєності їх праці за умови однозмінної роботи (Фоз), то матимемо таке відношення: Фв= ТП/ТФоз = П/Фоз

Виходячи із змісту цього відношення видно, що фондовіддача наявних на підприємстві продуктивності основних праці фондів працюючих прямопропорційно і обернено залежить пропорційно від від її фондоозброєності. Отже, для зростання фондовіддачі на підприємствах необхідно розробляти і застосовувати заходи, які дадуть змогу забезпечувати

випередження темпів зростання продуктивності праці порівняно з темпами зростання її фондоозброєності [27].

Серед напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах чільне місце повинно бути відведено заходам, спрямованим на поліпшення їх екстенсивного використання. Зокрема, важливе значення повинно надаватися насамперед таким, які спрямовані на підвищення змінності роботи устаткування. Підвищення змінності роботи устаткування є важливим фактором зростання обсягів виробництва продукції і підвищення ефективності використання основних засобів. У зв'язку з цим, на підприємствах необхідно домагатися опти- мальної структури складових засобів праці, досягнення пропорцій між робочою силою і відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування, удосконалюватись організація функціонування виробничої інфраструктури, що сприятиме поліпшенню технічного обслуговування основних підрозділів підприємства, перерозподілу працюючих в його межах, вивільненню робітників в допоміжних виробництвах і залучення їх після відповідної підготовки до роботи в основних цехах, щоб підвищити змінність наявного у них устаткування [22].

Підвищення коефіцієнтів змінності роботи устаткування підприємства може бути досягнуто шляхом:

1) розширення зони багатоверстатного обслуговування;

2) суміщення професій.

Можливості для розширення зони обслуговування створюються в результаті технічного удосконалення устаткування, підвищення рівня комплексної механізації і автоматизації виробництва.

Підвищенню змінності роботи устаткування повинно сприяти удосконалення його структури, тобто зменшення в його складі тих машин і верстатів, які за своїми технологічними можливостями лише частково завантажені роботою протягом зміни. Наявність на підприємствах

устаткування, яке лише частково використовується у виробничому процесі, не дає змоги протягом строку корисного його використання перенести свою вартість на виготовлювану продукцію (послуги). В результаті матиме місце значна недоамортизація такого устаткування, що негативно впливатиме на економічні показники діяльності підприємства. Досвід діяльності багатьох підприємств показує, що позбутися надлишку устаткування можна шляхом зміни його структури, наприклад, реалізації або списання застарілих верстатів і машин, придбати нове устаткування, і за рахунок високої продуктивності якого більш повно завантажити все наявне устаткування.

Вирішення проблеми повного завантаження устаткування можливе шляхом розвитку госпрозрахункового кооперування підприємств з метою ефективності використання наявних у них резервів виробничих потужностей. Значного підвищення змінності роботи устаткування можна домогтися шляхом розширення сітки госпрозрахункових організацій, покликаних здійснювати прокат машин і устаткування та інших елементів основних фондів. Такі госпрозрахункові організації скуповують у підприємств зайве устаткування, здійснюють у випадках необхідності їх ремонт і модернізацію і віддають на прокат підприємствам, споживачам.

Від такої діяльності економічну вигоду отримують всі її учасники: підприємства, які продали зайве у них устаткування такій госпрозрахунковій організації, мають змогу отримувати суму коштів значно більшу, ніж у випадку, коли таке устаткування демонтується і підготовлюється для здачі його на металобрухт.

В той же час, підприємства, яким необхідні відповідні види машин і устаткування на свої кошти мають змогу оперативно його придбати і залучити до використання у виробничому процесі, оскільки значна частина таких машин і верстатів перебуває в доброму технічному стані.

Можна виділити такі основні шляхи поліпшення використання основних фондів підприємства а саме:

1) Зменшення кількості недіючого устаткування, виведення з експлуатації зайвого і непродуктивного обладнання, швидке залучення у виробництво невстановленого устаткування. Це впливає на суми нарахованої амортизації, обсяги випуску продукції, що, в свою чергу, позначається на витратах її виробництва.

2) Поліпшення експлуатації машин і обладнання в часі (екстенсивне завантаження), яка досягається підвищенням коефіцієнта змінності роботи обладнання. Цей чинник має важливе значення для галузей з перервним режимом роботи. Більш повне завантаження обладнання можливе за умови скорочення простоїв, чого можна досягти вдосконбаленням організації виробництва і праці, матеріально – технічного забезпечення.

Підвищення змінності не вимагає додаткових вкладень в основні фонди, а забезпечується використанням внутрішніх організаційних резервів підприємства.

3) Підвищення якості ремонтного обслуговування основних фондів. У галузі організації самих робіт слід дотримуватися принципів раціональної організації виробництва, методів календарного планування та моделювання на базі комп'ютеризації розв'язання практичних завдань.

Також слід підвищити технічний рівень забезпеченості ремонтно–механічних підрозділів підприємства і якості виконання ними ремонтних робіт, посилення мотивації праці.

4) Удосконалення технологічної структури основних фондів з урахуванням тих чинників, які впливають на неї.

5) Використання прогресивних напрямків відтворення основних фондів підприємств через їх реконструкцію, технічне переоснащення, модернізацію. Це супроводжується широким оновленням основних фондів і забезпечує структури інвестицій на користь збільшення затрат на машини, обладнання.

6) Швидке оновлення проектних потужностей, введення в дію нових технологічних ліній, агрегатів, устаткування. Щорічні втрати через надмірне

зволікання термінів освоєння проектних потужностей складають мільйони гривень [10].

Основними причинами затягування зазначених термінів є : помилки і дефекти в проектуванні об'єктів, некомплектне введення об'єктів в експлуатацію, перебої з постачанням сировинно – матеріальних ресурсів.

Значного підвищення змінності роботи устаткування можна домогтися шляхом розширення сітки госпрозрахункових організацій, покликаних здійснювати прокат машин і устаткування та інших елементів основних фондів. Такі госпрозрахункові організації скуповують у підприємств зайве устаткування, здійснюють у випадках необхідності їх ремонт і модернізацію і віддають на прокат підприємствам, споживачам.

Важливе значення в підвищенні ефективності використання основних засобів мають соціальні фактори. Так, проведені соціологічні дослідження на ряді підприємств дали змогу виявити низку причин, які негативно впливають на організацію використання активної частини основних засобів в другу зміну. Насамперед, мова йде про незадовільне забезпечення другої зміни необхідним комплексом послуг обслуговування, виробничої інфраструктури (своєчасного ремонтного ритмічного забезпечення робочих місць необхідними матеріалами, інструментом, комплектуючими, транспортними засобами, різними видами енергії), низький рівень організації харчування, медичного обслуговування; недостатність в організації соціально-побутової інфраструктури міст та робітничих селищ; невисокий рівень кваліфікації кадрів, що не дає можливість ефективно використовувати нову техніку.

Поряд з технічними і організаційними факторами важливу роль в підвищенні ефективності відігравати фактори використання матеріального основних засобів стимулювання повинні працівників підприємств, що є досить вагомим фактором підвищення ефективності виробництва [18].

Поліпшення інтенсивного та екстенсивного використання основних засобів підприємств безпосередньо позначається на зниженні собівартості виготовлюваних виробів за рахунок економії на умовно-постійних витратах, а

в кінцевому підсумку це дає змогу збільшити прибуток підприємств та підвищити рентабельність їх діяльності.

Аналіз показав наявність суттєвих резервів покращення використання ОФ за рахунок доведення показників стану і руху ОФ до оптимальних значень, але для цього необхідно збільшити прибутки і погасити заборгованість. Збільшенню прибутків та об'ємів виробництва буде сприяти встановлення нових зв'язків, пошук нових партнерів.

Поліпшення використання основних фондів і виробничих потужностей залежить значною мірою від кваліфікації кадрів, особливо від майстерності робітників, що обслуговують машини, механізми, агрегати й інші види виробничого устаткування.

Творче і сумлінне ставлення робітників до праці є важливою умовою поліпшення використання основних фондів і виробничих потужностей.

Відомо, що від досконалості системи морального і матеріального стимулювання в значній мірі залежить рівень використання виробничих потужностей і основних фондів. Аналіз техніко-економічних показників промислових підприємств, що працюють у нових умовах планування й економічного стимулювання, свідчить, що новий економічний механізм, у тім числі введення плати за виробничі фонди, перегляд гуртових цін, застосування нового показника для визначення рівня рентабельності, створення на підприємствах заохочувальних фондів, сприяють поліпшенню використання основних виробничих фондів.

Будь-який комплекс заходів щодо поліпшення використання виробничих потужностей і основних фондів, розроблювальний у всіх ланках керування промисловістю, повинен передбачати забезпечення зростання обсягів виробництва продукції насамперед за рахунок більш повного й ефективного використання внутрішньогосподарських резервів і шляхом більш повного використання машин і устаткування, підвищення коефіцієнту змінності, ліквідації простоїв, скорочення термінів освоєння знову введених у дію потужностей, наступної інтенсифікації виробничих процесів.

Величезне значення в поліпшенні використання основних фондів і виробничих потужностей має матеріальне стимулювання робітників.

Для ефективного відтворення основних засобів велике значення має амортизація, причому в сьогоднішніх умовах господарювання, підприємство саме може обирати метод її нарахування, який буде сприяти зростанню його ефективності.

Досить багато переваг має завищення норм амортизації. Зокрема: прискорення повернення авансованого капіталу; прискорення оборотності капіталу; збільшення чистого грошового потоку; збільшення суми щорічної амортизації; створення можливості формування резервного фонду для розширеного відтворення засобів праці; послаблення впливу морального зносу; створення можливості прискорення відновлення засобів праці.

Але, варто зауважити, що використання прискорених методів амортизації є доцільним лише за умови, що зростання собівартості продукції за рахунок амортизаційних відрахувань не буде перевищувати реалізаційних цін на неї. В іншому випадку, через необхідність збільшення цін, продукція стає неконкурентоспроможною, що в результаті погіршує фінансові показники діяльності підприємства. Крім того, необхідно забезпечити цільове використання коштів амортизаційного фонду [15].

Підвищення ефективності виробництва можливе за умови інтенсифікації відтворення та кращого використання діючих основних фондів і виробничих потужностей підприємств. Ці процеси, з одного боку, сприяють постійному підтриманню належного технічного рівня кожного підприємства, а з іншого, — дозволяють збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок скорочення питомої ваги амортизації та витрат на обслуговування виробництва і його управління, підвищувати фондовіддачу і прибутковість.

Позитивно на ефективність використання основних виробничих фондів впливає збільшення обсягу виробництва продукції, чого можна досягнути за рахунок:

1) введення в дію нових основних фондів і виробничих потужностей;

2) поліпшення використання діючих основних фондів і виробничих потужностей.

Значним резервом збільшення продуктивної роботи виробничого устаткування є максимально можливе скорочення його простоїв.

Це спричинюється: неузгодженістю пропускної спроможності окремих цехів і дільниць; незадовільною організацією технічно-профілактичного обслуговування та ремонту устаткування; відсутністю робітників тих чи інших професій; перебоями у забезпеченні виробами, оснащенням, пристроями, підйомно-транспортними засобами тощо.

Збільшення часу роботи устаткування можна досягнути за рахунок:

1) постійної підтримки пропорційності між окремими групами устаткування на кожній виробничій ділянці та між цехами підприємства в цілому;

2) поліпшення обслуговування основних фондів, удосконалювання організації виробництва і праці, що сприяє правильній експлуатації устаткування, недопущенню простоїв і аварій, здійсненню своєчасного і якісного ремонту;

3) скорочення сезонності в роботі підприємств промисловості, підвищення змінності роботи підприємств.

Разом із цим, необхідно більше уваги звернути на розвиток спеціалізації виробництва і технічного переозброєння діючих підприємств.

Для підвищення ефективності використання та відтворення основних виробничих фондів, необхідно інтенсивніше використовувати створений виробничий потенціал, добиватися ритмічності виробництва, максимального завантаження обладнання, значно підвищувати змінність його роботи і на цій основі підвищувати продуктивність кожної одиниці обладнання.

Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства є такі:

- екстенсивний, до якого належить в основному збільшення часу роботи основних виробничих фондів.

- інтенсивний, до якого належить підвищення віддачі засобів праці на одиницю часу.

Найважливіші шляхи підвищення ефективності використання основних активів підприємства:

- поліпшення складу, структури і стану основних фондів підприємства;

- удосконалення планування, управління і організації праці та виробництва;

- зниження фондомісткості, підвищення фондовіддачі та продуктивності праці на підприємстві;

- підвищення та розвиток матеріального та морального стимулювання праці.

Однією з головних умов підвищення ефективності відтворювальних процесів є оптимальність термінів експлуатації основних фондів, і передусім активної їх частини, відповідно до первинного технологічного призначення. При цьому як скорочення, так і подовження терміну експлуатації по-різному впливають на ефективність відтворення та використання знарядь праці.

Скорочення термінів експлуатації основних фондів, з одного боку, уможливлює прискорення їх оновлення, зменшення морального старіння, зниження ремонтноексплуатаційних витрат, а з іншого, — зумовлює зростання собівартості продукції за рахунок амортизаційних сум, потребує більших за обсягом інвестиційних ресурсів для нарощування виробничих потужностей машинобудування.

Подовження періоду функціонування основних фондів дає змогу зменшити обсяг щорічної заміни спрацьованих засобів праці й за рахунок цього спрямовувати більше ресурсів на розширене відтворення, але при цьому знижується загальна продуктивність діючих основних фондів [22]. Терміни експлуатації машин і устаткування мають бути оптимальними, тобто такими, що забезпечують найменші витрати суспільної праці на їх

виготовлення і використання у виробничому процесі протягом усього періоду їх функціонування.

Найістотніше на економічно доцільний термін експлуатації впливають щорічні амортизаційні відрахування та середньорічні ремонтні витрати. Це дає можливість застосувати на практиці дуже простий метод оптимізації термінів експлуатації шляхом мінімізації сумарної величини цих економічних показників використовуючи графічний спосіб.

Розширити відтворення основних фондів можна за допомогою таких заходів:

- технічного переозброєння діючого підприємства;

- реконструкції виробництва;

- розширення виробничих потужностей підприємства;

- нового будівництва технологічно завершених виробничих потужностей та підрозділів підприємства.

Досліджуваному підприємству необхідно прийняти якесь стратегічне рішення щодо виходу управління із скрутного становища, бо йому загрожує подальше погіршення фінансового стану, переходу виробництва у стан збитковості. Тому для подальшого покращення результатів виробничої діяльності підприємству необхідно ефективніше використовувати основні фонди. Покращення використання основних фондів здійснює суттєвий вплив на всі основні показники. Тому подальше підвищення ефективності виробництва в багатьох випадках визначається їх раціональним використанням.

Можна запропонувати такі заходи щодо покращення використання основних фондів:

- оновлення основних фондів;

- використання обладнання, що відповідає конкретним виробничим умовам;

- збільшення питомої ваги діючого обладнання;

- підвищення продуктивності діючого обладнання;

- підвищення степені їх завантаження, особливо активної частини;
- прискорення і ефективне проведення ремонтних робіт;
- використання прогресивного обладнання, сучасних технологій;
- збільшення питомої ваги активної частини основних фондів;
- покращення організації праці і виробництва.

3.2 Шляхи підвищення ефективного використання оборотних фондів підприємства

Для багатьох вітчизняних підприємств негативним фактором в процесі їх функціонування є нестача оборотних коштів, яка супроводжується низьким рівнем їх використання. Досвід зарубіжної системи господарювання визначає залежність результатів діяльності підприємств від ефективності управління процесом формування і використання їхніх оборотних коштів. Тому визначення потреби в оборотних коштах як важливого чинника підвищення ефективності функціонування та прискорення їх обігу для підприємств промисловості, в тому числі і харчової, набуває особливої актуальності.

Прискорення оборотності оборотних коштів зменшує потребу в них, дозволяє підприємствам вивільняти частину оборотних коштів або для потреб виробництва (абсолютне вивільнення), або для додаткового випуску продукції (відносне вивільнення). (www.vtei.com.ua)

В результаті прискорення обороту вивільняються матеріальні елементи оборотних коштів, менше потрібно запасів сировини, матеріалів, палива, залишків незавершеного виробництва та ін., а отже, вивільняються і грошові ресурси, раніше вкладені в ці запаси. Вивільнені грошові ресурси розміщуються на розрахунковому рахунку підприємства, в результаті чого поліпшується їх фінансовий стан, поліпшується його платоспроможність. Роль прискорення обороту оборотних коштів у формуванні прибутку є дуже

високою і визначає необхідність постійного управління цим процесом з метою підвищення ефективності управління оборотним капіталом в цілому.

Виклад основного матеріалу. Ефективність управління оборотними коштами на підприємстві характеризується швидкістю їх обороту (оборотністю). Чим менше вони затримуються на окремих стадіях, тим швидше завершу-ється їхній кругообіг.

Прискорення обертання оборотних активів призводить як до підвищення ефективності їх використання, так і зростання ефективності діяльності підприємства. За умов прибуткової ро-боти підприємства наслідком прискорення процесу обертання оборотних коштів є збільшення величини виробленої продук-ції та річного прибутку. У разі, коли існують обмеження щодо попиту на продукцію, яку виробляє підприємство, прискорен-ня процесу обертання призводить до вивільнення з обороту певної суми оборотних коштів і появи можливості їх вико-ристання в іншому напрямку діяльності підприємства з метою отримання додаткового прибутку або досягнення певного соціального ефекту [2].

При невиправдано низькому рівні оборотного капіталу гос-подарська діяльність не підтримується на належному рівні, звідси – можлива втрата ліквідності, періодичні збої в роботі і низький прибуток. Політика управління оборотним капіталом повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності й ефективністю роботи підприємства.

Кожний етап кругообігу оборотних коштів розпочинається і закінчується шляхом переходу в інший. Економічна ефективність цього процесу залежить не тільки від правильного прогнозування строків початку кожного з етапів, а й від визначення кількісної, вартісної та якісної характеристик початку, перебігу та закінчення всіх етапів процесу. Для цього потрібно визначитися з тим, скільки зусиль потребує початок, продовження та закінчення етапу, тобто скільки все це коштуватиме підприємству. Крім того, важливо бачити результати використання тих чи інших складових оборотних коштів на певному етапі. Тільки досягаючи максимальної віддачі

на кожному з етапів, можна сподіватися за позитивний загальний результат. Конкретні результати досягаються швидше та краще, коли точно визначена мета та засоби її досягнення. Саме тому доцільно умовно поділити весь процес виробництва на декілька взаємозалежних етапів [3].

На стадії створення виробничих запасів шляхами прискорення обігу можуть бути:

- впровадження економічно обґрунтованих норм запасу;

- застосовувати при формуванні виробничих запасів прин-цип оптимального співвідношення ціни та якості;

- наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, що комплектують вироби до споживачів;

- поліпшення організації постачання, у тому числі через установлення чітких договірних умов та їх виконання, оптимальний вибір постачальників, налагодження роботи транспорту;

- розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням;

- комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва:

- прискорення науково-технічного прогресу (упровадження прогресивної техніки і технології, особливо безвідхідної, роторних ліній, хімізація виробництва);

- розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;

- організовувати використання вторинних ресурсів;

- удосконалювання форм організації промислового виробництва, застосування більш дешевих конструктивних матеріалів;

- удосконалювання системи економічного стимулювання ощадливого використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;

- збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії обігу:

- удосконалення маркетингової діяльності підприємства;

- стимулювання збуту продукції;

- ефективне управління дебіторською заборгованістю;

- пошук оптимальних схем взаємодії з банківськими установами з приводу залучення коштів і здійснення розрахунків;

- своєчасне оформлення документації та прискорення її руху;

- наближення споживачів продукції до її виготовлювачів;

- удосконалювання системи розрахунків;

- збільшення обсягу реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції з зекономлених матеріалів;

- ретельна і своєчасна добірка продукції, що відвантажується, по партіях, асортиментові, транзитній нормі, відвантаження в строгій відповідності з укладеними договорами [1].

Якщо говорити про поліпшення використання оборотних коштів, не можна не сказати і про економічне значення економії оборотних фондів, що виражається в наступному [4]:

1) Зниження питомих витрат сировини, матеріалів, палива забезпечує виробництву великі економічні вигоди. Воно, насамперед, дає можливість з даної кількості матеріальних ресурсів виробити більше готової продукції і виступає тому як одна із серйозних передумов збільшення масштабів виробництва.

2) Прагнення до економії матеріальних ресурсів спонукає до впровадження нової техніки й удосконалюванню технологічних процесів.

3) Економія в споживанні матеріальних ресурсів сприяє поліпшенню використання виробничих потужностей і підвищенню суспільної продуктивності праці.

4) Економія матеріальних ресурсів у величезній мірі сприяє зниженню собівартості промислової продукції. Істотно впливаючи на зниження

собівартості продукції, економія матеріальних ресурсів надає позитивний вплив і на фінансовий стан підприємства.

Функціонування оборотних коштів розпочинається з моменту їх формування і розміщення. Раціональне розміщення як складова управління оборотним капіталом має певні особливості не лише в різних галузях, а навіть і на різних підприємствах однієї галузі. Визначальними тут є такі чинники: вид господарської діяльності, обсяг виробництва; рівень технології та організації виробництва; термін виробничого циклу; система постачання необхідних товарно-матеріальних цінностей і реалізації продукції та ін.

Залежно від розміщення, умов організації виробництва й реалізації продукції оборотні кошти мають різний рівень ліквідності, а отже, і ризику використання.

Слід також зауважити, що ефективність використання оборотних коштів залежить від багатьох чинників. Серед них можна виділити зовнішні чинники, що роблять вплив незалежно від інтересів і діяльності підприємства, і внутрішні, на яких підприємство може і повинно активно впливати.

До зовнішніх чинників відносяться: загальна економічна ситуація, особливості податкового законодавства, умови отримання кредитів і процентні ставки по ним, можливість цільового фінансування, участь в програмах, що фінансуються з бюджету. Враховуючи ці і інші чинники, підприємство може використовувати внутрішні резерви раціоналізації руху оборотних коштів [5].

Підвищення ефективності використання оборотних коштів забезпечується прискоренням їх оборотності на всіх стадіях кругообігу. Значні резерви підвищення ефективності використання оборотних коштів закладені безпосередньо в самому підприємстві. У сфері виробництва це відноситься, перш за все, до виробничих запасів. Запаси грають важливу роль в забезпеченні безперервності процесу виробництва, але в той же час вони представляють ту частину коштів виробництва, яка тимчасово не бере участь у виробничому процесі. Ефективна організація виробничих запасів є

важливою умовою підвищення ефективності використання оборотних коштів. Основні шляхи скорочення виробничих запасів зводяться до їх раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; вдосконаленню нормування; поліпшенню організації постачання, зокрема шляхом встановлення чітких договірних умов постачань і забезпечення їх виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту. Важлива роль належить поліпшенню організації складського господарства.

Скорочення часу перебування оборотних коштів в незавершеному виробництві досягається шляхом вдосконалення організації виробництва, поліпшення вживаної техніки і технології, вдосконалення використання основних фондів, перш за все їх активної частини, економії по всіх стадіях руху оборотних коштів.

У сфері обігу оборотні кошти не беруть участь в створенні нового продукту, а лише забезпечують його доведення до споживача. Зайве відвернення засобів в сферу обігу – негативне явище. Найважливішими передумовами скорочення вкладень оборотних коштів в сферу обігу є раціональна організація збуту готовій продукції, застосування прогресивних форм розрахунків, своєчасне оформлення документації і прискорення її руху, дотримання договірної і платіжної дисципліни.

Прискорення обороту оборотних коштів дозволяє вивільнити значні суми і таким чином збільшити обсяг виробництва без додаткових фінансових ресурсів, а засоби, що вивільняються, використовувати відповідно до потреб підприємства.

Таким чином, основними напрямками управління оборотними активами є: скорочення матеріальних запасів на складах за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання, за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції; зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування нової техніки і технології, підвищення продуктивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування в

заділах деталей, складальних одиниць; скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорення реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення розрахунків, поліпшення комплектності постачань; підвищення ритмічності виробництва внаслідок рівномірності випуску і відвантаження продукції, удосконалення планування і організації виробництва; розвиток концентрації, спеціалізації і кооперування; удосконалення асортименту продукції і підвищення якості виробів.

ВИСНОВКИ

Активи – це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою (www.mnau.edu.ua) отримання прибутку.

Стабільність фінансового стану підприємства залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна та джерела його утворення, а також причини їх зміни. Особлива увага при цьому приділяється вивченню причин, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства.

Основою інформаційного забезпечення при аналізі майна підприємства є бухгалтерський баланс, який являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану фірми на певну дату. Баланс дозволяє зробити оцінку найсуттєвіших ознак фірми. Саму процедуру оцінок прийнято називати читанням балансу. Вміння читати баланс - важлива професійна характеристика фінансиста, яка надає йому можливість складати прогнозні баланси й управляти найважливішими фінансовими параметрами фірми. До того ж, вміння читати фінансові звіти допомагає фінансовому аналітику скласти правильну думку про фінансовий стан і операційну діяльність інших компаній. Баланс - звіт про фінансовий та майновий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

У ході проведення оцінки фінансового стану, як правило, складається агрегований аналітичний баланс, який можна одержати шляхом об’єднання (групування) однорідних статей.

В ході аналізу майна підприємства вивчається і дається оцінка:

– змінам, що відбулись в складі та структурі майна;

– співвідношенню необоротних та оборотних активів;

– темпам приросту реальних активів;

– змінам у складі та структурі основних фондів та нематеріальних активів;

– динаміки запасів, дебіторської заборгованості, грошей та їх еквівалентів.

Для характеристики ефективності використання оборотних активів на підприємствах використовуються різноманітні показники, найважливішим з яких є швидкість обороту, тобто період, за який оборотні активи підприємства здійснюють один оборот, проходячи всі стадії кругообігу на підприємстві (обчислюється в днях).

Уповільнення оборотності оборотних активів призводить до залучення додаткових коштів для продовження господарської діяльності підприємства хоча б на рівні минулого року. Це негативно відбивається на фінансовій стійкості і платоспроможності підприємства. Обсяги додаткового залучення коштів в оборот визначаються аналогічно відносному вивільненню. При цьому фактична величина оборотних коштів підприємства перевищує їх розрахункову потребу, визначену як добуток фактичного доходу від реалізації та базисної швидкості (essuir.sumdu.edu.ua) обороту.

Carlsberg Ukraine є частиною Carlsberg Group, однієї з провідних пивоварних Груп у світі з великим портфелем брендів пива та інших напоїв. Бренд Carlsberg є одним із найвідоміших пивних брендів у світі, а такі бренди як Somersby і Tuborg входять до числа найбільш популярних пивних брендів у Європі. З моменту заснування в 1847 році, Група стабільно працює і здійснює позитивний внесок в розвиток суспільства на всіх своїх ринках. У Carlsberg Group працюють понад 40 000 осіб, а продукція Групи продається на більш ніж 150 ринках світу. Carlsberg Group – один із найбільших данських інвесторів на території України. (carlsbergukraine.com)

Публічне акціонерне товариство «Карлсберг Україна» у 2019-2022 рр. було прибутковим, але перед ним поставали деякі труднощі.

Вартість майна ПАТ «Карлсберг Україна» на протязі 2019-2022 рр. зросла з 4682691 тис. грн. до 7106574 тис. грн. Відбулося це в основному за

рахунок зростання оборотних коштів, необоротні активи збільшили свою вартість незначно. Зазначимо також, що серед складових оборотних коштів найбільше зросла стаття «Грошові кошти та еквіваленти» - практично втричі.

Капітал підприємства в аналізованому періоді зростав аналогічно до майна. При цьому відбувався ріст здебільшого за рахунок зростання власного капіталу. Ми вважаємо, що на це вплинуло вже зазначене нами зростання статті «Грошові кошти та еквіваленти», яке призвело до зростання статті «Нерозподілений прибуток минулих періодів».

Позиковий капітал підприємтсва також збільшився, але не такими стрімкими темпами. В структурі позикового капітаду довгострокові зобовязання мають не дуже велик участку, основну питому вагу займають поточні зобовязання. Така ситуація може бути повязаня із специфікою галузі – короткий виробничий цикл продукції. Детальніше ми розглянемо це в наступних розділах.

Заходи щодо покращення використання основних фондів:

- оновлення основних фондів;
- використання обладнання, що відповідає конкретним виробничим умовам;
- збільшення питомої ваги діючого обладнання;
- підвищення продуктивності діючого обладнання;
- підвищення степені їх завантаження, особливо активної частини;
- прискорення і ефективне проведення ремонтних робіт;
- використання прогресивного обладнання, сучасних технологій;
- збільшення питомої ваги активної частини основних фондів;
- покращення організації праці і виробництва. (essuir.sumdu.edu.ua)

Основними напрямками управління оборотними активами є: скорочення матеріальних запасів на складах за рахунок знижен-ня наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання, за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції; зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування

нової техніки і технології, підвищення продук-тивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування в заділах деталей, складальних одиниць; скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорен-ня реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення розрахунків, поліпшення комплектності постачань; підвищення ритмічності виробництва внаслідок рівномірності випуску і відвантаження продукції, удосконалення планування і орга-нізації виробництва; розвиток концентрації, спеціалізації і кооперування; удосконалення асортименту продукції і підвищення якості виробів. (www.ej.kherson.ua)

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

1. http://istock.com.ua/
2. http://meria.zp.ua/
3. http://smida.gov.ua/
4. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
5. Багацька К.В., Говорушко Т.А.,Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Підручник. – К., (www.ej.kherson.ua) 2014. – с. 320 с.
6. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа, М: 1998. - С. 265 - 271
7. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник : [Електронне видання] / М. М. Берест. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 164 с.
8. Бенько І., Решетник Ю. «Облікова політика та погашення дебіторської заборгованості: зарубіжний досвід» // Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції «Становлення облікової політики в Україні (docplayer.net)» (docplayer.net) – (dspace.wunu.edu.ua) Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – С. 38-40
9. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств // Фінансви підприємств. – 2003. - №12. – С.24-36
10. Большойсловарь бухгалтера. – К: 2004.
11. Буханцева М. Визначення та облік резерву сумнівних боргів // Вісник податкової служби України. 2004. - №21. С.60-63
12. Бухгалтерський облік за національними стандартами. – Тернопіль: Економічна думка (docplayer.net). (docplayer.net) – 2000. – С. 236
13. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : [підручник для студентів] / Б.Є. Грабовецький. - К. : Центр навчальної літератури, 2009. - (www.zgia.zp.ua) 256 с.
14. Головчак Г. Облікова політика житлово-комунального підприємства як елемент облікової системи // Збірник тез доповідей Всеукраїнської

наукової конференції «Становлення облікової політики в Україні (docplayer.net)» (docplayer.net) – Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – С. 69-70

15. Гура Н. «Облік цільового фінансування на підприємствах житлово-комунального господарства» // Бухгалтерський облік і а (elcat.pnpu.edu.ua)удит (elcat.pnpu.edu.ua) №2, 2004
16. Данилюк О.А. Конспект лекцій з курсу «1С:Бухгалтерія». - Т:ТДТУ - 2004.
17. Демченко Т.А. Визнання та характеристики активів у різних системах облі (dspace.udpu.edu.ua)ку (dspace.udpu.edu.ua) // Актуальні проблеми економі (dspace.kntu.kr.ua)ки. (dspace.kntu.kr.ua) 2005. - №12(54). – 157-162
18. Завгородний В.П. Бухгалтерскийучет для Украины (с использованием национальных стандартов). – К: 2003.
19. Захарченко В.О., Счасна С.І. Факторинг як інструмент управління оборотними коштами і фінансовим станом підприємства // Вісник Дніпропетровського державного фінансово-економічного інституту. Економічні науки. 2002. - №1. – С.104-105
20. Івахненков С. Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю // Бухгалтерський облік і аудит. 2006. -№7, - С.56-63
21. Івахненков С. Упровадження програмного забезпечення обліку і контролю: потенційні переваги і реальні проблеми // Бухгалтерський облік і аудит. 2007. - №2. (dspace.kntu.kr.ua) С. 55-64
22. Івахненков С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи: наукове видання. – Житомир, 2001. – 416 с.
23. Івахненков С.В. Сучасні інформаційні технології управління підприємство (lib.kart.edu.ua)м (lib.kart.edu.ua) // Бухгалтерський облік і а (dspace.kntu.kr.ua)удит. (dspace.kntu.kr.ua) 2006. - №4. – С. 52-58
24. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організаці (conferencii.com)й, (conferencii.com) затверджена наказом

Міністерства фінансів України від 30.11.1999 №291 зі змінами та доповненнями.

25. Кононенкео О., Маханько О. Аналіз фінансової звітності. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2006. – 200 с.
26. Кондратенко Н. О. Фінансовий аналіз : конспект лекцій для студентів бакалавріату усіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування / Н. О. Кондратенко, К. О. Великих; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. – 166 (essuir.sumdu.edu.ua) с.
27. Кірейцев Г.І. Фінансовий менеджмент, 2004
28. Кривий З. Про деякі напрямки удосконалення оцінки активів в обліковій політиці // Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції «Становлення облікової політики в Україні (docplayer.net)» (docplayer.net) – Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – С. 124-125
29. Лисенко Н. Облік дотацій в умовах регулювання тарифів на ринку житлово-комунальних послуг // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - №4. – С. 42-50
30. Лукинский В. Вновь о методах управления запасами и оборотними средствами // Логистика. 2005. - №2. - С. 19-20
31. Матейко С. «Стан та перспективи розвитку житлово-комунального господарства України» // Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції «Становлення облікової політики в Україні (docplayer.net)» (docplayer.net) – Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – С. 278-280
32. Матицина Н. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю // Бухгалтерський облік і а (dspace.wunu.edu.ua)удит. (dspace.wunu.edu.ua) 2006. (virtus.conference-ukraine.com.ua) - №12. С.38-43
33. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
34. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник – К. - 2003.,

35. Оденат А.А. Особенности влияния механизма управления оборотними средствами на производственно-хозяйственную деятельность промышленного предприятия // Вісник економічної науки України. 2006. - №2. – С.6-9
36. Озеран А. Проблеми формування облікової політики на підприємствах житлово-комунального господарства // Збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової конференції «Становлення облікової політики в Україні (docplayer.net)» (docplayer.net) – Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – С. 161-163
37. Осадчук Н.В. Оптимізація руху високоліквідних оборотних коштів на промисловому підприємстві // Наукові праці Донецького державного технічного університету. Сері (lib.kart.edu.ua)я: (lib.kart.edu.ua) Економічна. 2003. - №68. – С.96-100
38. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. -К.: Центр навчальної літератури, 2007. - (ea.donntu.edu.ua) 488с.
39. Пархоменко В. «Річна фінансова звітність підприємства» // Бухгалтерський облік і аудит. 2007. - №1. С. 3-20,
40. Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік в (dspace.wunu.edu.ua) Україні. Нормативи Коментарі. — К.: Лібра, 1996. — Ч. 2,3.
41. Познаховський В.А. «Облік та аналіз оборотних активів в господарських товариствах» автореф. канд. дис. Тернопіль. - 2005
42. Познаховський В.А. Аналіз і управління дебіторською заборгованістю // Наукові записки «Серія економіка». Том 3. Частина 2. – Острог: Видавництво «Острозька академія», 2000. – С.215-221
43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерств фінансів України від 25.10.99 №725/4018 зі змінами та доповненнями .
44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 (dspace.wunu.edu.ua) «Дохід» затверджене наказом Міністерств фінансів України від 25.11.99 № 290 зі змінами та доповненнями .

45. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями. (conferencii.com)
46. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2006 р. №1875 – IV // Офіційний вісник України – 2004. - №30. Частина 1. – С. 49-64.
47. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28.12.94 р. № 334/94-ВР зі змінами та доповненнями. (conferencii.com)
48. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. (www.economyandsociety.in.ua) Частина І. Аналіз фінансової звітності. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 92 (ir.lib.vntu.edu.ua) с.
49. Севастьянов Р. Использование аналитических инструментов для оптимизации использования оборотних средствпредприятия // Фінанси. 2003. - №2. - С. 13,
50. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник. – Тернопіль. – 2002.
51. Ткаченко М.М. Бухгалтерський і фінансовий облік на підприємствах України. – К.–2002.
52. Фінансовий аналіз : навч. посібник / уклад.: Н.Л. Марусяк. – Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. (www.economyandsociety.in.ua) – 172 с.
53. Фінансовий аналіз [текст] навчальний посібник. / За заг. ред. Школьник І. О. Ф 59 [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.
54. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 (ekmair.ukma.edu.ua) с.

ДОДАТКИ